

Høringsnotat

Myndigheder

Erhvervs- og Vækstministeriet

Erhvervs- og Vækstministeriet har sendt høringsmaterialet i høring hos Erhvervsstyrelsen, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, Søfartsstyrelsen og Sikkerhedsstyrelsen og har på den baggrund følgende bemærkninger.

I forhold til Sejladsikkerhedsrapporten bemærker Erhvervs- og Vækstministeriet, at #1 og #11 under afsnit 2 er identiske, da ”rute vest for Samsø” og ”rute 4” er samme rute. Endvidere bemærkes det, at det oplyses i VVM-redegørelsen, at man vil gennemføre en koordinering af mødende skibe på rute 2, men at denne koordinering ikke er beskrevet i materialet. Dette gælder også afsnit 7.1.

Af afsnit 4.4 fremgår det, at mølletårn og vinger er lysgrå og fundamentet betongrå. Erhvervs- og Vækstministeriet gør opmærksom på, at der forventes, at Søfartsstyrelsen stiller krav om, at nederste del af tårnet skal være gul af hensyn til sejladsikkerheden.

Af afsnit 4.6 nævnes en 50 meters forbudszone omkring havmøllerne, og hertil bemærker Erhvervs- og Vækstministeriet, at man ikke kan afmærke en sikkerhedszone omkring hver enkelt mølle med lanterner placeret på møllerne. Det vil ligeledes heller ikke være alle 20 møller, som skal afmærkes.

Erhvervs- og Vækstministeriet bemærker, at det ikke er korrekt, at der ikke er officielle sejlruiter i Århus Bugt, som det fremgår af afsnit 5.2, selvom disse ruter ikke er indtegnet i søkortet. Det bemærkes ligeledes, at Mols Linjen anvender andre fartøjer end de nævnte i afsnit 5.3.

Af afsnit 11.1 fremgår det, at minimering af skarpe kanter ikke implementeres. Erhvervs- og Vækstministeriet bemærker, at dette ikke er i overensstemmelse med ministeriets generelle holdning, og Søfartsstyrelsen anbefaler på det kraftigste, at skarpe kanter minimeres. I afsnit 11.2 fremgår det, modsat afsnit 11.1, at skarpe kanter undgås.

Erhvervs- og Vækstministeriet bemærker, at der i afsnit 2 står, at der ikke anbefales at etablere en sikkerhedszone, men at der i afsnit 4.6 og i VVM-redegørelsen står, at der vil blive anlagt en sikkerhedszone på 50 meter. Hertil bemærker Erhvervs- og Vækstministeriet, at en sikkerhedszone skal fastsættes med hjemmel i lovgivningen, og spørger, hvem der har til ansvar, at administrere dette, og hvilke restriktioner, der skal gælde. Ministeriet henviser til, at der ved hidtige havmølleparker udelukkende er beskyttelseszoner omkring kabler.

Når det endelige projekt kendes nærmere, forudsætter Erhvervs- og Vækstministeriet, at der udarbejdes en sejladsrisikoanalyse for anlægsarbejdet, og at Erhvervs- og Vækstministeriet får det endelige projekt til kommentering for at kunne stille relevante krav og vilkår til havmølleparkens etablering og udformning.

Forsvarets Bygnings- og Etablisementstjeneste

Har ingen bemærkningen til høringen.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Har ingen bemærkningen til høringen.

Kulturstyrelsen

Kulturstyrelsen stiller en række vilkår på baggrund af Moesgård Museums forslag til kulturhistoriske tiltag, og henviser til museumsloven § 29 g stk. 4. Vilkårene er som følger;

Moesgård Museum skal udarbejde en kulturhistorisk vurdering af de geofysiske data ud fra de geofysiske opmålinger foretaget ved udarbejdelse af VVM-redegørelsen.

Museet får fri adgang til de geofysiske opmålinger, og at de bliver stillet til rådighed i et format som museet umiddelbart kan læse, eller at der bliver stillet udstyr til rådighed til læsning af data.

Museet kan i vurderingen opstille en bruttoliste over anomalier, som efter vurdering skal dykkerbesigtiges eller besigtiges med ROV.

At museet ud fra en topografisk analyse med henblik på lokalisering af bosættelser fra ældre stenalder kan fastlægge et marinarkæologisk forundersøgelingsprogram.

Udgifterne i forbindelse med dette arbejde skal afholdes af byherre.

Lodstilsynet

Lodstilsynet har følgende bemærkninger: Lodstilsynet pointerer, at hvis det i forbindelse med etableringen af en havvindmøllepark vurderes, at der er behov for lodspligt, så har Søfartsstyrelsen mulighed herfor i henhold til lodslovens § 5, stk. 1. Endvidere henviser Lodstilsynet til bekendtgørelse nr. 449 af 10. maj 2012 om "Anvendelse af lods", da denne indeholder regler om lodspligt for skibe, der bugserer materiale mv. ind og ud af havne, samt lodspligt for alle skibe, der besejler forbudsområdet mellem Skæring Strand og Skødshoved.

Miljøstyrelsen

Miljøstyrelsen har ingen bemærkninger til støjforholdene, og lægger til grund, at der efter miljøstyrelsens oplysninger ikke er eksisterende møller i nærheden af kysten i områder, hvor støjbidraget fra de nye havvindmøller kunne medføre en betydende forøgelse af støjbelastningen.

Naturstyrelsen

Naturstyrelsen forholder sig til råstoffer, Natura 2000 og landskabet, og til de to første punkter har Naturstyrelsen ingen bemærkninger, men påpeger, at Energistyrelsen i dette projekt er den overordnede myndighed for at Natura2000 beskyttelsen overholdes. Til landskabet bemærker Naturstyrelsen, at mindsteafstand fra kyst til havmøller i screeningen af placering til kystnære havmøller for fredede områder er på 4 km for 150 m høje møller og 5,3 km for 200 m høje møller. Da afstanden fra fredede arealer er mindre for Mejlflakprojektet, er projektet i konflikt med screeningskriterierne. Naturstyrelsen mener, at afstandskriterierne fra screeningsrapporten også bør gælde dette projekt.

Naturstyrelsen mener, at 200 m høje møller er for store og synlige i kystlandskabet, og det anbefales derfor at møllerne holdes under 150 m. På den måde vil man undgå lysafmærkning af møllerne og dermed også at lyspåvirkningen fra møllerne bliver så lille som muligt. Naturstyrelsen mener desuden, at det havde været mere optimalt, hvis opstillingsmønsteret var mere enkelt og hvor de tre rækker var parallelle og med lige stor indbyrdes afstand mellem møllerne.

Uddannelsesministeriet

Har ingen bemærkningen til høringen.

Økonomi- og Indenrigsministeriet

Har ingen bemærkningen til høringen.

Kommuner

Odder Kommune

Odder Kommune har følgende bemærkninger: Et flertal i byrådet anmoder Klima-, Energi- og Bygningsministeriet om at omfatte de kystnære havmøller af ”Grøn ordning”. Derudover er der ikke bemærkninger til VVM-redegørelsen.

Et mindretal i byrådet er bekymret over planerne om at etablere en så stor vindmøllepark på det angivne sted i Århus Bugt, da møllerne er for høje og dermed skal forsynes med 2 blinklys, hvilket vil betyde en voldsom lysforurening. Afstanden fra kysten til møllerne er også for lille, hvilket kan betyde, at mennesker, som bor og opholder sig tæt på kysten, bliver udsat for lavfrekvent støj. Til slut mener, mindretallet i Odder Kommunes byråd, at den indbyrdes placering af møllerne er for rodet og dermed visuelt ødelæggende.

De Konservative og Venstres byrådsgrupper i Odder Kommune

De Konservative og Venstres byrådsgrupper i Odder Kommune har indsendt et særskilt høringssvar med følgende bemærkninger: De to byrådsgrupper henviser til Odder Kommunes høringssvar, og gør opmærksom på, at man ikke enig i dette svar.

Byrådsgrupperne mener, at Mejlflakprojektet er fejlplaceret, da møllerne er for høje, afstanden til omkringliggende kyster er for lille, den indbyrdes placering er rodet, samt at Aarhus Bugten, efter byrådsgruppernes opfattelse, ikke er egnet til flere vindmøller end de allerede opstillede.

Samsø Kommune

Samsø Kommune har følgende bemærkninger: Selvom Samsø Kommune generelt er for vedvarende energi, så mener kommunen, at det er en mangel i VVM-redegørelsen, at alternative placeringer ikke fremlægges. Det påpeges, at den valgte placering muligvis er teknisk og økonomisk mest optimal, men at det ikke bør udelukke, at der udarbejdes reelle alternative placeringer, og at dette bør komme til offentlighedens kendskab.

Samsø Kommune peger også på, at det er teknisk muligt at fundere møller på vanddybder over 20m, at undersøge havbundens geologi med gas i sedimentet og placere kystnære møller i områder med råstofindvinding, og at der derfor kan placeres møller i den største del af undersøgelsesområdet. Dette muliggør også en placering længere væk fra Nordsamsø, som muligvis er mindre rentabel, men som tager større hensyn til miljøet.

Samsø Kommune bemærker ligeledes, at der i undersøgelsen af de visuelle påvirkninger af Nordsamsø alene refereres til Horns Rev-projektet, hvor møllerne er væsentligt mindre (110m), ligesom afstanden fra kysten er længere (14km). Derfor er Horns Rev ikke er relevant sammenligningsgrundlag. Endvidere bemærker kommunen, at man dermed ikke har undersøgt den potentielle risiko for negative socioøkonomiske på turisterhvervet på Samsø.

Samsø Kommune henviser til rapporten; ”Kystnære havmøller i Danmark. Screening af havmølleplaceringer indenfor 20 km fra kysten.” fra juni 2012. Her fremgår det, at kystnære møller skal placeres mindst fire kilometer fra fredede områder, hvis møllerne er mindre end 150 meter høje og længere, hvis møllerne er højere. I VVM-redegørelsen er afstanden 3,8 kilometer, og Samsø Kommune mener, at der bør udarbejdes alternative placeringer, der indeholder samme afstandskrav som screeningsrapporten.

Til sidst henviser Samsø Kommune til Naturklagenævnets afgørelse omkring bevaring af Nord-samsøs bakkelandskab i forbindelse med ønske fra Forsvaret om at opstille en radarmast på Ballebjerg. Afgørelsen var vedlagt som bilag.

I en sammenfattende bemærkning spørger Samsø Kommune til, hvor meget udsigten fra Ballebjerg er værd, og påpeger, at man ikke finder et svar herpå i VVM-redegørelsen. Samsø Kommune kan på det forhenværende grundlag ikke støtte projektet i dets nuværende form.

Syddjurs Kommune

Syddjurs Kommune har følgende bemærkninger: Overordnet finder man, at VVM-redegørelsen fyldestgørende beskriver de miljø- og naturmæssige påvirkninger af projekt. Byrådet bemærker, at påvirkningen fra vindmøllernes natbelysning ikke er omhandlet i VVM-redegørelsen, men byrådet finder ikke, at den beskrevne landskabelige påvirkning er væsentlig i forhold til projektets øvrige positive effekter.

Dansk Folkeparti i Syddjurs Kommune kan ikke tilslutte sig ovennævnte høringssvar, da klimaet ikke får det bedre af opstille vindmøller.

Aarhus Kommune

Aarhus Kommune bemærker, at man er positiv over for opstilling af vindmøller ved Mejl Flak, da de vil bidrage til en udfasning af fossile brændsler og samtidig understøtte Aarhus som international vindmøllehovedstad. Aarhus Kommune har en række bemærkninger med henblik på en nærmere vurdering.

Aarhus Kommune bemærker, at opstillingsmønstret med to vindmøllergruppe næppe vil blive opfattet som et samlet vindmølleområde, og at den samlede visuelle påvirkning forøges ved at sprede vindmøllerne. Endvidere bemærkes det, at det ikke fremgår klart, hvorvidt der ved den senere fastlæggelse af mølletype kan vælges forskellige møllestørrelser eller typer, og Aarhus Kommune opfordrer til, at mølletyperne bør være ens, så den samlede mølleopstilling opleves mere harmonisk.

Aarhus Kommune bemærker, at de gerne ser, at det samlede behov for infrastruktur, som anlægges til brug for og som følge af anlægget, indgår i VVM-redegørelsen, og det bemærkes, at angivelsen af den samlede kabellængde på 4,5 km ikke er korrekt, da der fra Malling Transformerstation til det angivne ilandføringspunkt er ca. 8 km, og at der indenfor den anførte kabelkorridor findes registrede løvfrøområder.

Foreninger og organisationer

Danmarks Fiskeriforening

Danmarks Fiskeriforening har følgende bemærkninger: Foreningen mener, at der skal tages mest muligt hensyn til det fiskeri, der drives i de områder, hvor der ønskes at opstille havmøller. Af VVM-redegørelsen fremgår det, at en del møllepositioner ligger oven i aktive trawlruter, og ifølge

Danmarks Fiskeriforening er det afgørende, at de vigtigste fiskeområder ikke indskrænkes. Derfor opfordrer foreningen til, at der ikke opstilles havmøller i vigtige trawlruiter.

Danmarks Fiskeriforening henviser til Fiskerilovens kapitel 15, §76, der siger; ”Der må ikke lægges hindringer i vejen for lovligt udøvet fiskeri”, samt § 78, stk. 1, der omhandler stillingtagen til erstatning, hvis der gøres indgreb i udnyttelsen af marineområder.

Danmarks Naturfredningsforening

Danmarks Naturfredningsforening har følgende bemærkninger: Danmarks Naturfredningsforening vurderer, at VVM-redegørelsen grundigt illustrerer de natur-, miljø- og landskabsmæssige konsekvenser af projektet, men at det samtidig er foreningens vurdering, at det i VVM-redegørelsen tydeliggøres, at projektet bør justeres i forhold til afstandskrav og opstillingsmønstre.

Danmarks Naturfredningsforening savner en samlet screening af placeringsmuligheder for kystnære havvindmøller, og henviser til, at Energistyrelsen afviste et ønske om, at lade Mejl Flak indgå i en sådan screening. Danmarks Naturfredningsforening mener, at Århus Bugten er et intensivt udnyttet område med mange forskelligartede interesser, hvilket gør det vanskeligt at finde en egnet placering til opstilling af havmøller.

Foreningen har en række generelle holdninger til kystnære havmøller, som Danmarks Naturfredningsforening ser som et supplement til store parker placeret længere til havs. Det bemærkes, at alternative placeringer uden for bugten ikke er undersøgt i VVM-redegørelsen, og det foreslås, at man ser på muligheden for at udskifte møller og evt. tilføje nye møller ved de eksisterende parker ved Tunø Knob og ved vindmølleparken Paludan, syd for Samsø. Den mængde energi, der kan produceres ved et projekt i Århus Bugt bør også afvejes i forhold til de øvrige konsekvenser af projektet.

Da man i screeningsrapporten af mulige placeringer af kystnære møller har fastsat et afstandskrav på hhv. 4km og 5,3km fra fredede områder for vindmøller på 150 og 200 meters højde, mener Danmarks Naturfredningsforening, at man møllerne i dette projekt flyttes længere væk fra kysten. Ligeledes mener foreningen, at opstillingsmønstret bør justeres, så samspillet mellem Mejl Flak og Tunø Knob ikke fremstår så rodet, som er tilfældet i VVM-redegørelsen.

I forhold til fugle bemærker Danmarks Naturfredningsforening, at der indenfor en afstand af 10 km ligger tre EF-fuglebeskyttelsesområder, og at Mejl Flak er udnævnt til EF-habitatsområde. Af VVM-redegørelsen fremgår det, at det er uvist i hvor høj grad, de anvendte data er repræsentative, og flyoptællinger ikke har medtaget flyvende fugle, hvorfor de estimerede trækruter er behæftet med en stor usikkerhed. Ydermere foreslås møllerne placeret ganske tæt på de formodede trækruter. Danmarks Naturfredningsforening foreslår, at projektet justeres, således at påvirkning af fugle bliver minimal, og at der samtidig iværksættes et overvågningsprogram som afdækker møllernes konsekvenser for fugletræk og fourageringsmønstre.

For flagermus anbefaler Danmarks Naturfredningsforening, at lade flagermus indgå i møllernes overvågningsprogram for at vurdere om, det er relevant at indføre afværgeforanstaltninger for flagermus både ved dette projektet og fremtidige kystnære havmølleparker. Belysningen, mener Danmarks Naturfredningsforening, skal være en såkaldt ”on demand” belysning, da dette vil tiltrække mindst mulige fugle og insekter og dermed også flagermus.

Danmarks Naturfredningsforening ser ligeledes gerne, at møllerfundamenterne udformes, så de bedst muligt tilgodeser den marine flora og fauna, og foreningen finder Mejlflakprojektet egnet som demonstrationsprojekt, der kan vise, hvordan kystnær havmøllerparker kan kombineres med ekstra havmiljøforbedringer.

Danmarks Naturfredningsforening mener, at alle nævnte afværgeforanstaltninger bør anvendes, og det drejer sig om anvendelsen af hensigtsmæssige anlægs- og driftsmetoder. Afværgeforanstaltningen angående belysning bør ligeledes skærpes.

Danmarks Rederiforening

Har ingen bemærkninger til høringen.

VedvarendeEnergi

VedvarendeEnergi har følgende bemærkninger: De finder, at de positive miljøeffekter ved projektet opvejer de negative, og at de negative miljøeffekter i praksis kun er visuelle. Foreningen bemærker, at visualiseringen af møllerne om natten ikke giver et retvisende billede, da møllernes belysning vil være skærmet af i en vinkel 15' fra vandret, men dette fremgår ikke af visualiseringen, og man bør derfor overveje om en visualisering med dette forhold skal udarbejdes og offentliggøres.

Ajstrup Strand og Norsminde Grundejerforening

Ajstrup Strand og Norsminde Grundejerforening har følgende bemærkninger: Først og fremmest udtrykker foreningen undren over, at foreningen ikke er opført på høringslisten, og finder det utilfredsstillende, at foreningen tilfældigt har opdaget projektets eksistens.

Ajstrup Strand og Norsminde Grundejerforening henviser til rapporten ”Kystnære havmøller i Danmark. Screening af havmølleplaceringer indenfor 20 km fra kysten. Juni 2012. Udkast til høring.”, hvor Århus Bugt ikke er nævnt som placeringsmulighed. Endvidere henvises der til en anden rapport, hvoraf det fremgår, at en række områder er udtaget af ovennævnte screeningsrapport, da de vurderes som særligt værdifulde og sårbare. Da Mejlflak projektet ikke er medtaget i screeningsrapporten, finder foreningen det urimeligt, at disse placeringshensyn ikke er respekteret.

Ajstrup Strand og Norsminde Grundejerforening påpeger, at møllerne af det fremsendte materiale virker dominerende i forhold til det øvrige landskab. Det gælder visualiseringen fra rapporten ”Fremtidens havvindmølleplaceringer 2025 – en vurdering af de visuelle forhold ved opstilling af store vindmøller på havet” side 41 samt rapporten ”Mejlflak havmøllepark Vurdering af påvirkningen af landskabsoplevelsen Delrapport til VVM-redegørelse. Februar 2012” side 32.

Foreningen mener heller ikke, at grænsen for lavfrekvent støj er relevant, da man bygger denne grænseværdi på lavfrekvent støj indendørs. I stedet bør grænseværdien gælde for hele området, og at der bør tages højde for, at folk færdes udendørs. Støjgener bekymrer både beboere og sommerhusejere, og foreningen henviser til en radioudsendelse fra P1 d. 26. maj 2011.

I en sammenfattende bemærkning, beder Ajstrup Strand og Norsminde Grundejerforening om, at det grundigt iagttages, at projektet kan afføde en række konsekvenser, herunder miljømæssige såvel som trafikale problemer, for folk i nærområdet og for Århus, Samsø og Tunø.

Danmarks Naturfredningsforening i Odder

Danmarks Naturfredningsforening i Odder har følgende bemærkninger: Foreningen finder opstillingsmønstrerodet, hvilket betyder, at især borgerne på Tunø og langs Odderkysten vil opleve vindmøllerne som forstyrrende. Fra Tunø vil vindmøllerne opleves store og dominerende, og der henvises til Planenergis egne vendinger samt et offentligt møde om vindmølleplanerne i Odder. Af dette møde fremgik det, at vindmøllerne sammen med de nuværende møller på Tunø Knob vil komme til at stå bag hinanden i et stort rod.

Danmarks Naturfredningsforening i Odder mener, at projektet vil ødelægge en række naturkvaliteter, og man finder vindmølleparken fejlplaceret med henvisning til havmølleudvalgets udpegelse af 16 kystnære områder. Udvalget mener også, at der fra fredede områder skal være mindst 4 km til vindmøllerne, men at projektet på Mejl Flak kun er placeret 3,3 km fra Tunø, som er fredet.

Foreningen mener, at såfremt projektet godkendes, bør mølleparken maksimalt bestå af 10 møller, og at det stilles som vilkår, at vindmølleparken på Tunø Knob nedlægges, så den visuelle forurening nedsættes.

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Odder

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Odder har følgende bemærkninger: Foreningen bemærker, at VVM-redegørelsen ikke beskæftiger sig med alternative placeringsmuligheder uden for Århus Bugt, og at begrundelsen herfor ikke er gyldig. Der henvises til, at Havmølleudvalget har undersøgt alternativer, og at man her har udelukket en række områder, da de er særligt værdifulde og sårbare over for møller. Det gælder især; ”lukkede kystlandskaber som fjorde, vige, øhave og sunde”, som foreningen mener, Århus Bugt hører ind under.

Foreningen for Bygnings- og Landskabskultur i Odder gør indsigelse mod Mejlflak projektet, da de finder det i strid med VVM-reglerne, at VVM-redegørelsen ikke forholder sig til Havmølleudvalgets undersøgelse. Foreningen mener, at området ved Mejl Flak er særligt sårbart, da møllerne vil dominere landskabet, afstanden til Tunø og Nordsamsø er meget kort og da der i forvejen findes en vindmøllepark på Tunø Knob.

Grundejerforeningen Kysing Hage

Grundejerforeningen Kysing Hage har følgende bemærkninger: Foreningen mener ikke, der skal gives tilladelse til opstilling af vindmøller i Århus Bugt, da vindmøllerne vil opleves som dominerende både dag og nat, og at bevarelsen af naturmæssige værdier bør vægtes højt.

Grundejerforeningen af 13/9 1973 Kysing Næs

Grundejerforeningen af 13/9 1973 har følgende bemærkninger: Foreningen mener, at VVM-redegørelsen mangler at redegøre for påvirkningen på de mennesker der opholder sig langs kysten ved opsættelse af det kraftværk, som Mejlflakprojektet er. Endvidere mener foreningen, at den visuelle påvirkning vil være markant især pga. de nødvendige antikollisionslys. Foreningen anmoder derfor om, at der ikke gives tilladelse til projektet eller at man alternativt reducerer højden på anlægget samt at opstillingsmønstrerodet gøres mindre rodet.

Grundejerforeningen Kysing Næs

Grundejerforeningen Kysing Næs har følgende bemærkninger: Foreningen mener, at der i VVM-redegørelsen er uklarhed omkring støjpåvirkning og at projektet vil forstyrre udsigten. Foreningen protesterer mod projektet og ønsker havvindmøller ud på havet.

Grundejerforeningen Kysing Næs af 22.10. 1974

Grundejerforeningen Kysing Næs af 22.10.1974 har følgende bemærkninger: Foreningen finder det problematisk, at Mejlflak projektet er et initiativ taget af personer i Syddjurs Kommune, mens den valgte placering eksporterer en lang række ulemper og gener til et sårbart og rekreativt område langs Odderkysten. Dette område er, ifølge foreningen valgt, fordi det er det eneste sted i Aarhusbugten, hvor møllerne kan stå. Foreningen mener, at hvis det er tilfældet bør konklusion være, at bugten ikke er egnet til havvindmøller.

Foreningen henviser endvidere til havmølleudvalgets rapport; ”Kystnære havmøller i Danmark. Screening af havmølleplaceringer indenfor 20 km fra kysten. Juni 2012. Udkast til offentlighøring.”, og nævner det faktum, at Mejl Flak ikke er nævnt i screeningsrapporten. På et høringsmøde har foreningen fået en forklaring om, at projektet var så langt fremskredet, at det ikke var nødvendigt at medtage området i rapporten, men foreningen mener, at en anden forklaring kunne være, at området ved Mejl Flak ikke er egnet til vindmøller.

Desuden er Grundejerforeningen Kysing Næs af 22.10.1974 af den opfattelse, at placeringen ved Odderkysten burde være blevet sendt i høring berørte de borgere, og da dette ikke har været tilfældet, mener de, at projektet er i demokratisk underskud.

I rapporten ”Udpejning af områder til kystnære møller” undtages en række områder (pkt 1), da de vurderes som særligt værdifulde og sårbare over for opstilling af havmøller. Foreningen mener, at Mejl Flak området hører under den kategori. Men projektet omfattes ikke af rapporten, hvilket findes problematisk.

Foreningen udtrykker desuden bekymring ved møllernes antal og højde, det faktum at møllerne er et egentligt industrianlæg, belysning af møllerne, lavfrekvent støj, og at man i VVM-redegørelsen ikke tager hensyn til mennesker.

Til slut bemærker foreningen, at der ved etableringen af industrianlæg bør være folkelig opbakning, og man finder det problematisk, at et anlæg af denne størrelse opstilles i et sårbart og rekreativt område, og som konklusion hertil, kan foreningen ikke anbefale, at projektet gennemføres, og at man alternativt påtænker andre områder eller størrelsen af projektet nedjusteres.

Grundejerforeningen Kysing Næs Nord

Grundejerforeningen Kysing Næs Nord har følgende bemærkninger: Foreningen mener, at opsætning af et vindmølle anlæg vil være til skade for naturen og de rekreative muligheder, der er i området. De mener, at projektet savner saglig begrundelse, da produktionskapaciteten kan opnås andre steder.

Foreningen finder det problematisk, at Mejlflak projektet ikke lever op til de restriktive regler for opsætning af kystnære havmøller, som regeringen og energiforligsparterne har vedtaget. Der henvises til Klima-, Energi- og Bygningsministerens ønske om at inddrage befolkningen, og foreningen finder det derfor kritisabelt, at hverken Grundejerforeningen Kysing Næs Nord eller de øvrige grundejerforeningerne langs Odderkysten er opført på den officielle høringsliste. Det er især problematisk, at Danmarks Naturfredningsforening er involveret i projektet, og Grundejerforeningen Kysing Næs Nord henviser til, at denne forening modtaget støtte fra det vindmølleindustrielle kompleks.

Grundejerforeningen Kysing Næs Nord udtrykker en generel bekymring over introduktionen af kystnære vindmøller i Danmark, som foreningen finder, vil ødelægge en enestående natur. Foreningen mener afslutningsvist, at Mejlflak projektet har en rodet opstilling og at visualiseringsrapporten er idylliserende.

Nordby Sogns Borgerforening

Nordby Sogns Borgerforening indgiver indsigelse på baggrund af tre forhold; der mangler reference til screeningsrapporten Kystnære Havvindmøller i Danmark, der er svag folkelig opbakning, samt hensynet til natur- og kystområder på Nordsamsø.

Foreningen bemærker, at hvis retningslinjerne for fremtidige udpegninger af kystnære havvindmølleparker var blevet fulgt, ville Århus Bugt projektet ikke have fået forundersøgelsestilladelse, da afstanden fra møllerne til fredede områder afviger fra screeningsrapportens retningslinjer. Derudover har man heller ikke undersøgt alternative placeringer uden for bugten.

Foreningen bemærker, at hverken Samsø Kommune, Samsø Energiakademi eller lokalbefolkningen ønsker møllerne opstillet på den valgte placering og henviser til 633 underskrifter, som foreningen har indsamlet, samt et borgermøde på Flinchs Hotel.

Nordby Sogns Borgerforening bemærker desuden, at vindmølleprojektet ligger i et område med meget store naturværdier, og henviser til fredningen af Nordsamsø og Tunø, og foreningen spørger til om der virkelig skal stilles kæmpemøller op lige ved siden af.

Nordby Sogns Borgerforening henviser ligeledes til Naturklagenævnets afgørelse om, at Forsvarets Bygningstjeneste ikke kunne opstille en radarmast ved Ballebjerg, og foreningen spørger igen til, om det således giver mening at opstille møller i dette område. De bemærker, at Naturklagenævnets afgørelse bør danne præcedens, og at alle 20 planlagte vindmøller vil være synlige på en gang, da bevoksningen ved Nordby Bakker vil forsvinde som følge af rydning af beplantning.

Nordby Sogns Borgerforening bemærker, at områderne i Nordby Bakker har stor rekreativ betydning for lokalbefolkningen og for turisme, og foreningen spørger, om dette skal ødelægges af kæmpevindmøller.

I et åbent brev til Miljøminister Ida Auken og Klima-, Energi- og Bygningsminister Martin Lidegaard, udtrykker foreningen bekymring for den negative påvirkning Mejlflak projektet vil medføre. Det gælder både den visuelle påvirkning og støj- og lysgener.

Foreningen mener ikke, at VVM-redegørelsen tager stilling til projektets berettigelse på den foreslåede placering eller de overordnede miljøhensyn. Møllerne vil fremstå dominerende i landskabet, og foreningen mener, at som projektet foreligger, er det realistisk, at det vil medføre lavfrekvent støj.

Foreningen mener, at opførelsen af havvindmøller på miljøfølsomme steder bør bygge på erfaringer fra tilsvarende projekter på mindre følsomme lokaliteter. Foreningen hæfter sig også ved, at man bestræber sig på at holde kystområderne fri for byggeri, og at man ikke har tilsvarende lovgivning for de kystnære havområder. Endvidere mener foreningen, at projektet af den grund bør afvises.

Udvikling og fremme af alternativer energikilder skal ikke ske på bekostning af miljøinteresser, og derfor mener foreningen, at havvindmølle anlæg skal placeres, der hvor de er til størst nytte, og at vurderingen af yderligere anlæg ikke bør ske ud fra enkelte energiselskabers økonomiske interesse, som, foreningen mener, er tilfældet med dette projekt.

Nordby Sogns Borgerforening vedlægger desuden underskriftsindsamling med 633 underskrifter.

Oddekystens Fællesudvalg

Oddekystens Fællesudvalg har følgende bemærkninger: Udvalget mener, at møllerne er for høje og vil medføre en voldsom lysforurening, at afstanden fra de omkringliggende kyster er for lille, at den indbyrdes placering af møllerne er for rodet, samt at Århus Bugten ikke er egnet til at opstille flere end de 10 vindmøller, der allerede er opstillet ved Tunø Knob.

Saksild Strand Ejerlaug

Saksild Strand Ejerlaug har følgende bemærkninger: Lauget mener, at møller med hvidt blink, der blinker 40 gange i minuttet vil være til stor gene for mennesker i området, og man finder det derfor problematisk at fortsætte med projektet. Hvis ikke der kan findes en løsning på den ”visuelle forurening”, bør man finde en alternativ placering.

Tunø Beboerforening

Tunø Beboerforening har følgende bemærkninger: Foreningen mener, at der bør iværksættes en række tiltag, der kan reducere den visuelle effekt, såfremt projektet realiseres; møllernes højde reduceres, så kravet til flyafmærkning ændres, Mejflaks anlægsejer skal aktivt arbejde for, at der installeres nye tekniske løsninger, der reducerer flyafmærkningen, at opstillingmønsteret ændres, så møllerne placeres i en række frem for to, at møllerne placeres mere vinkelret ift. Tunøs nordkyst, samt at man øger afstanden til Tunøs nordkyst. Foreningen bemærker videre, at hvis der opstår støjgener der overstiger myndighedernes grænseværdier, skal mølleparken stoppes.

Tunø Beboerforening mener endvidere, at Mejflaks anlægsejer skal påbydes eller opfordres til at indgå i et aktivt samarbejde med Tunø beboerne med henblik på, at Mejflak havmøllepark økonomisk bidrager til udvikling af erhvervsmulighederne på Tunø, og foreningen foreslår en række tiltag hertil.

Til slut bemærker Tunø Beboerforening, at VVM-rapporten bør inddrage miljøeffekter ift. teister på Tunø, og at radiokæden mellem Tunø og Samsø ikke er angivet i VVM-rapporten.

Århus Miljøgruppe M97

Århus Miljøgruppe M97 har følgende bemærkninger: Århus Miljøgruppe M97 går ind for en fremtid, hvor forbruget af ressourcer er dominerende i planlægningen, men at man i vindmølleprojekter skal sikre en lokal medvirkning.

Virksomheder

Samsø Erhvervs- og Turistcenter

Samsø Erhvervs- og Turistcenter har følgende bemærkninger: De mener, at den valgte placering vil være til stor skade for naturoplevelsen på Samsø, og da naturen er en af Samsøs største attraktioner, mener Samsø Erhvervs- og Turistcenter, at Mejflak kan betyde mindre turisme. Den valgte placering ud for Nordby Bakker er ekstra problematisk, da dette område er fredet.

Da man påtænker, at opstille 20 vindmøller i tre rækker, betyder det, at vindmøllerne vil fremstå dominerende fra større dele af Samsø. Det, sammenholdt med en placering tæt på Samsøs kyst, mener Samsøs Erhvervs- og Turistcenter, vil betyde et uopretteligt landskabeligt værditab, som vil berøre både samsinger og turisternes naturoplevelse. Det gælder også om natten, da vindmøllerne skal forsynes med lys, hvilket betyder, at det ikke længere vil være muligt at opleve en klar stjernehimmel uden lysforurening.

Generelt set, mener Samsø Erhvervs- og Turistcenter, at bæredygtig energi også bør opfylde krav til bæredygtig landskabelig planlægning, hvilket ikke er tilfældet med dette projekt.

Samsø Labyrinten ved Karen og Erik Poulsen

Samsø Labyrinten har følgende bemærkninger: Af VVM-redegørelsen side 4 fremgår det, at HÅB er et selskab med lokal forankring, og at Århus Bugt derfor er det eneste mulige placering for projektet. Til det bemærker Samsø Labyrinten, at det er uvist hvor mange af Vindmøllelavet Aarhus Bugts (VAAB) medlemmer, der kommer fra Samsø, og at der ingen møder er blevet afholdt på øen med dialog og folkelig proces for øje. Derudover har VAAB fået tilkendt ydelse fra Garantifonden på de præmisser, at flertallet af vindmøllelavets deltager skal have fast bopæl i den kommune, hvis kyststrækning ligger tættest på den nærmest planlagte mølle, og at disse deltagere skal have bestemmende indflydelse i lavet.

Samsø Labyrinten bemærker, at garantien er udstedt på baggrund af, at forundersøgelserne foretages mindst 5 km fra Issehoved, men at det af figuren (kort 1) fremgår, at afstanden er 2,65 km. Det faktum kombineret med, at VAAB via deres hjemmeside opfordrer til medlemskab uanset, hvor i landet man bor, betyder, at det er det underordnet, hvor en havmøllepark placeres. Der henvises til en underskriftsindsamling, samt Samsø Kommunes hørings svar, der begge giver udtryk for en modstand af den foreslåede placering.

Samsø Labyrinten mener ikke, at der er tilstrækkelig lokal forankring i projekt, og det selvom energiselskaber er med i aktieselskabet, da andelshaverne og lokale repræsentanter i NRGI ikke er blevet inddraget i processen. På baggrund heraf konkluderer Samsø Labyrinten, at det ikke er en forudsætning for deltagelse eller medejerskab, at havmølleparken skal ligge i Århus Bugt.

Med henvisning til forundersøgelser til Samsø Havvindmøllepark foreslås en række alternative placeringer, og at disse bør undersøges nærmere. Der henvises ligeledes til at medejerskab er muligt selv hvis møllerne placeres 30 km længere mod syd.

I forhold til landskabet fremgår det, at nærmeste mølle skal lige 3,8 km fra Samsø og 3,3 km fra Tunø. Samsø Labyrinten henviser til Havmølleudvalgets screening vedr. Kystnære havmøller i Danmark (juni 2012), hvor der for møller på hhv. 150 m og 200 m er stillet krav om mindsteafstande på 4 km og 5,3 km. Da både Tunø og Samsø er fredede, bør de samme overordnede vurderinger gælde for Mejl Flak.

I forhold til fredning henvises der desuden til Naturklagenævnets afgørelse fra 2003 om, at Forsvaret Bygningstjeneste ikke kunne opstille en 38 m høj kystradarmast ved det fredede område ved Ballebjerg, samt at det i kommuneplanen er udelukket at opstille vindmøller på Nordsamsø af landskabelige hensyn. Samsø Labyrinten mener, at Naturklagenævnets afgørelse bør danne præcedens.

Af Visualiseringsrapporten side 20 fremgår det, at vindmølleparken ikke vil optage en så stor del af synsvinklen fra Ballebjerg, og at udsigten og landskabet vil være uforstyrret af vindmøllerne. Samsø Labyrinten bemærker, at den nordøstlige række vindmøller vil være skjult bag en granbevoksning, når man står på Ballebjerg, Samsøs højeste punkt (64 m), og kigger mod vest/nordvest. Da det område er udnævnt som habitatområde, er 100 ha af Nordby Bakker ryddet for plantager o. lign., hvilket betyder at alle 20 møller med tiden vil være synlige.

Af visualiseringsrapporten, side 18 benyttes et foto taget 28 m over havet på Pelkeshøj. Samsø Labyrinten bemærker, at billedet ikke er taget på selve Pelkeshøj, men bag den. Det betyder, at visualiseringsrapportens konklusion om udsigten ved Issehoved ikke stemmer overens med virkeligheden. For Møgelskår gælder det, som for Ballebjerg og Issehoved, at de mange møller fanger opmærksomheden, hvilket fastholdes yderligere af, at de roterende vinger kører ude af takt. Dette faktum, mener Samsø Labyrinten ikke, er belyst.

Samsø Labyrinten bemærker, at der mangler en visualisering af de forskellige muligheder, der er i forhold til valg af mølletype, da det af rapporten fremgår, at man ikke har taget endelig stilling til type af vindmølle. Ligeledes er der heller ikke foretaget en aften/natvisualisering.

Samsø Labyrinten mener, at definitionen af nær-, mellem-, og fjernzone fra Havmølleudvalgets screening bør være gældende i Mejlflakprojektet, og på baggrund af ovennævnte screening mener man, at Århus Bugt bør, som delvist lukket farvand, være omfattet af betegnelsen værdifuld og sårbar over for møller.

Samsø Labyrinten henviser til en turismeundersøgelse fra 2003, hvor 72 % af de adspurgte nævnte naturen som en af årsagerne til at holde ferie på Samsø, og Issehoved, Nordby Bakker og Møgelskår angives som de bedste attraktioner. Modsat angiver kun 3-4 % energiprojektet Vedvarende Energi Ø som årsag til positiv vurdering, og at Samsø Labyrinten derfor konkluderer, at Samsøs turister kommer pga. naturen, hvor fraværet af stærkt trafikerede veje og andre støjende og visuelt dominerende anlæg værdsættes. Derfor kan det ikke udelukkes, at etablering af havmølleparken ved Mejl Flak vil skade turismen på Samsø, og man bør derfor foretage en mere grundig undersøgelse af havvindmølleparkens indvirkning på turismen på Samsø.

I en konklusion opfordrer Samsø Labyrinten til en genovervejelse af Århus Bugten som egnet for opstilling af en havmøllepark, og henviser til et separat høringssvar vedr. projektets påvirkning af fuglene og deres levesteder, samt andre vindmølleprojekter omkring Samsø.

Samsø Oplevelses Aktører

Samsø Oplevelses Aktører har følgende bemærkninger: Af VVM-redegørelsen fremgår det, at turismeforbrugets andel af udbuddet på Samsø er estimeret til at udgøre 2,6 %, og denne betragtning er Samsø Oplevelses Aktører ikke enige i. I stedet mener man, at andelen er 12 gange større, og man påpeger, at 17-20 % af øens befolkning reelt er beskæftiget inden for turismeerhvervet.

Da naturen er et vigtigt aktiv for turismen på Samsø, mener Samsø Oplevelses Aktører, at det er vigtigt, at grundlaget for turismeerhvervet på Samsø ikke forringes, og at det vil være tilfældet, hvis vindmølleparken placeres ud for Nordsamsø.

Samsø Oplevelses Aktører finder det problematisk, at konsekvenserne for Samsøs turismeerhverv ikke er undersøgt og vurderet, men blot estimeret, og at dette bør gøres inden en endelig tilladelse.

Borgere

Efter aftale med Klima-, Energi- og Bygningsministeriet er henvendelser sendt til ministeren videresendt til Energistyrelsen for at indgå i høringsprocessen af Mejlflak projekts VVM-redegørelse.

Steen Tue Andersen

Steen Tue Andersen har følgende bemærkninger: Som deltager på et møde d. 16. august hos Østjysk Elforsyning, blev han præsenteret for materialet for vindmølleprojektet. Han anser de viste fotos for at være taget i overskyet eller diset vejr, hvilket han finder bekymrende, da der kan være tale om manipulation.

Steen Tue Andersen udtrykker ligeledes bekymring for Norsminde Fjord, og mener, det er en katastrofe for området, hvis møllerne opstilles pga. højde og deraf følgende blinkende lys. Han henviser til, at Miljø- og Naturstyrelsen har området som Margueritrute, men at det vil være fortid, hvis møllerne opstilles.

Han udtrykker forundring over, at de som fastboende i det aktuelle område ikke er blevet orienteret om projektet.

Arne Bech

Arne Bech har følgende bemærkninger: Han henviser til to rapporter fra Energistyrelsens hjemmeside; ”Kystnære havmøller i Danmark. Screening af havmølleplaceringer indenfor 20 km fra kysten. Juni 2012. Udkast til høring” samt ”Udpegning af områder til kystnære havmøller”. Mejl Flak er ikke udpeget i den første rapport, og det mener Arne Bech, kunne tyde på, at området ved Mejl Flak slet ikke er egnet til et vindmølleprojekt. I den anden rapport undtages en række områder, som er særligt følsomme, og Arne Bech mener, at kystområdet omkring Samsø, Tunø, Kysing Næs og Århus Bugt falder ind under den undtagelse.

Arne Bech bemærker, at de foreslåede møller er for store, og han henviser til, at den fulde effekt af de påtænkte vindmøller ikke vil kunne opnås i området. Hvis der opføres forkerte møller vil det ligeledes betyde en økonomisk belastning af forbrugerne. Arne Bech finder desuden projektet i demokratisk underskud, da man ikke har sendt den valgte placering i høring hos de berørte borgere.

Arne Bech bemærker, at møllerne vil være visuelt generende både om dagen og om natten. Den visuelle påvirkning på Kysing Næs er undladt af rapporten, og det billede, der er medtaget i rapporten, er taget 700 m fra land, hvilket Arne Bech ikke mener, giver et retvisende billede. Møllerne skal have påsat blinklys, hvilket Arne Bech mener, vil være generende.

På grund af møllernes størrelse mener Arne Bech, at de uundgåeligt vil udsende lavfrekvent støj, og han henviser til, at den støj er skadelig for mennesker. Desuden vil sejlerlivet i området blive ødelagt, da møllerne optager et meget stort område, som af sikkerhedsmæssige årsager vil være umuligt at sejle i.

Arne Bech bemærker desuden, at VAAB er uden finansiering, og at de tilknyttede selskab er uerfarne i opførelsen af off-shore vindparker, og Arne Bech ønsker ikke den finansielle byrde ved at

lade sådanne virksomheder være ansvarlige. Arne Becks opfattelse er derfor, at projektet bør derfor afvises.

Gregers Beck

Gregers Beck bemærker, at den valgte placering vil betyde, at flest muligt mennesker vil kunne se vindmøllerne. Han anser, Århus Bugt for at være et lukket kystlandskab og derfor sårbart over for havvindmøller.

Gregers Beck henviser til, at projektet er i strid med de foreslåede retningslinjer i Screeningsrapport om kystnære havvindmøller, hvori der angives en afstand til fredede områder på 5,3 km. Gregers Beck mener, at møllerne vil virke meget dominerende i kystlandskabet.

Han henviser også til Overfredningsnævnets afgørelse om fredningen af Ballebjerg og bakkerne op til Issehoved af d. 16. maj 1967, og Gregers Beck mener, at fredningens intentioner vil ødelægges af Mejlflakprojektet. Han sætter også spørgsmålstegn ved, om projektet er folkeligt forankret, og han bemærker, at den største investor er NRGI, og hverken Samsø, Aarhus eller Syddjurs Kommune investerer i projektet. Til slut anbefaler Gregers Beck, at man holder sig til screeningsrapportens udpegede områder til opstilling af havvindmøller.

Knud Rygård og Sebastian Best

Knud Rygård og Sebastian Best bemærker, at de sundhedsmæssige virkninger er dårligt belyst, og henviser til en undersøgelse iværksat af den canadiske forbundsregerings sundhedsministerium; "Health Impacts and Exposure to Wind Turbine Noise". De sætter også spørgsmålstegn ved de beregninger, der er benyttet til at måle lavfrekvent støj, og henviser til en beregning udført af en forsker ved Queens University i Canada. De finder forskellen i beregningerne foruroligende, og mener ikke, at danske myndigheder har forskningsbaserede retningslinjer for placering af vindmøller. Knud Rygård og Sebastian Best henstiller til at sætte borgernes sikkerhed og sundhed først, og dermed afvente resultatet af den canadiske regerings undersøgelses resultater før der gives en evt. tilladelse til HÅB.

Anna Birkefeldt m.fl.

En gruppe af borgere har indsendt enslydende hørings svar. Det drejer sig om: Anna Birkefeldt, Birgitte og Jan Bolhøj, Christian Bonde (har fremsendt 2 enslydende svar fra 2 forskellige adresser), Thor A. Gunderson, Henning Johnsen, Henrik Kristensen, Marianne & Pekka Leppänen, Kirsten Porsager, Kaare Porsager, Michael Ring, Inger Birkefeldt Svejstrup og Annette Birkefeldt Tillegreen.

Borgerne henviser til, at Naturstyrelsen før 2011 protesterede mod at give HAAB tilladelse til forundersøgelser af projektet, da der på daværende tidspunkt ikke forelå retningslinjer for opsætning af kystnære havvindmøller. Energistyrelsen har siden hen udsendt et forslag til samlede retningslinjer, hvori der tages hensyn til mennesker og natur. Da Mejl Flak ikke er medtaget, spørger de, om danske planlægningstraditioner og beskyttelse af naturværdier skal tilsidesættes.

De bemærker ligeledes, at HAAB har lavet lobbyarbejde på Christiansborg, og at almindelige borgere ikke har mulighed for det samme. HAAB ønsker desuden at benytte sig af grøn ordning, og har opfordret Odder Kommune til at bakke op om forslag til revision. Borgerne spørger om det er rimeligt, at HAAB kan få et større tilskud fra en ny ordning, når man ønsker at opsætte møllerne efter en gammel ordning.

Borgerne bemærker, at møllerne kommer til at stå alt for tæt på fredede kyster, at de placeres på kanten af et Natura 2000-område, i en rodet opstilling, at møllerne skal belyses nedefra og have monteret blitzlys, at det ikke kan undgås, at møllerne udsender sundhedsskadelig lavfrekvent støj, og at der i VVM-redegørelsen er taget hensyn til alt på nær mennesker. Hvis projektet gennemføres vil man derfor tilsidesætte alle hensyn.

De bemærker endvidere, at visualiseringen er udført med meget disede fotos, og at man derfor ikke kan få indtryk af møllernes placering fra oplagte lokaliteter. De finder det problematisk, at HAAB ikke forholder sig til efterfølgende udkomne rapporter, såsom Energistyrelsens ”Udpegning af områder til kystnære havmøller”.

I forhold til den kommende lovgivning betyder det, at HAAB-projekter overskrider, de afstande, Folketinget har vedtaget, skal gælde for otte områder, og som nævnes i Screeningsrapporten Kystnære havvindmøller i Danmark.

Gruppen undrer sig over, at høringslisten ikke omfatter 2.200 grundejere langs Odder Kysten, og de finder orienteringen om projektet for særdeles mangelfuld. De henviser til, at vindmølleparken bør placeres langt fra land, og spørger, hvorfor området sydøst for Øer ikke er medtaget i VVM-redegørelsen. Til slut opfordrer gruppen til at stoppe projektet.

Lars Biza

Lars Biza har følgende bemærkninger: Lars Biza udtrykker bekymring for, at den planlagte havvindmøllepark vil ødelægge landskabet. Han bemærker, at vindmøllerne bliver høje, støjende, blinkende, og er for tæt på stranden, og møllerne bør derfor placeres meget længere fra land.

Märta og Mogens Bjerring-Hansen (Deres høringssvar er fremsendt både som brev og mail.)

Märta og Mogens Bjerring-Hansen har følgende bemærkninger: De finder planerne om projektet overraskende og uforståelige, og de finder den valgte placering uheldig, da den vil genere mange mennesker og ødelægge naturværdier. Märta og Mogens Bjerring-Hansen bemærker, at vindmøllerne vil blive en ødelæggende visuel forurening om dagen, og om natten vil møllernes belysning forvandle nattehimmelen til et tivoli. De opfordrer til, at projektet bliver standset.

Birgit Bjørnvig (Udover et høringssvar, er der som bilag fremsendt to tidligere henvendelser til henholdsvis Klima-, Energi- og Bygningsministeren og Miljøministeren, et billede og en kommentar fra Samsøposten.)

Birgit Bjørnvig har følgende bemærkninger: Birgit Bjørnvig mener, at HAABs planer truer naturen, freden og den ubrudte udsigt til stjernehimmelen ved Nordby Bakker. Hun henviser til sit arbejde i forbindelse med at gøre Samsø til Danmarks Energiø, og hun mener, at HAABs projekt er i strid med Samsøs interesser, da projektet er i strid med den måde, man som energiø er vant til at arbejde.

Hun henviser til to breve sendt til henholdsvis klima-, energi- og bygningsminister Martin Lidegaard og miljøminister Ida Auken, og vedlægger brevene som bilag. Birgit Bjørnvig vedlægger ligeledes et billede taget fra hendes hus, som viser vindmøllerne, der er opstillet ved Tunø. De planlagte møller vil, modsat møllerne ved Tunø, dominere udsigten ved Nordby Bakker. Hun bemærker desuden, at der i VVM-redegørelsen ikke er lavet en visualisering af oplevelsen af møllerne fra stranden.

Birgit Bjørnvig påpeger desuden, at projektet mangler folkelig forankring. Som andelshavere i NRGI er Birgit Bjørnvig ikke blevet informeret eller spurgt, før projektet blev iværksat. Hun påtaler ligeledes, at informationsmødet om projektet har været af ringe kvalitet, og hun vedlægger en kommentar fra HÅBs formand Søren Egge Rasmussen, skrevet d. 1. september 2012. Til slut bemærker Birgit Bjørnvig, at Samsøområdet er et EU-habitat, og hun henviser derfor til direktiv 9243, art. 6 stk. 3.

Birgitte og Jan Bolhøj
Se Anna Birkefeldt.

Christian Bonde (Har fremsendt to enslydende svar fra to forskellige adresser samt et brev til Klima-, Energi- og Bygningsministeren.)

Se Anna Birkefeldt for gennemgang af høringssvar sendt til Energistyrelsen.

Se Inger Birkefeldt Svejstrup for gennemgang af høringssvar sendt til Klima-, Energi- og Bygningsministeren.

Jette og Ole Böttzauw

Jette og Ole Böttzauw har følgende bemærkninger: De mener, at havmølleindustrianlæg hører til på havet og ikke i en bugt, og bemærker, at vindmøller planlægges uhørt tæt på Issehoved, som er et unikt naturområde. Desuden er anlægget af en ekstraordinær størrelse, som ikke før afprøvet på land. Jette og Ole Böttzauw bemærker endvidere, at de syns- og lydmæssige konsekvenser ikke kendt og ikke tilstrækkeligt belyst, og hvis projektet gennemføres vil det få langvarige og ødelæggende konsekvenser for det omgivende miljøes rekreative værdier. En tilladelse vil også betyde en tilsidesættelse af det danske fællesskabs interesser, og de opfordrer til, at havmølleindustrianlægget placeres i en passende afstand fra land.

Erik Brandtoft

Erik Brandtoft oplyser, at han er positivt indstillet til projektet, og bemærker, at der i VVM-redegørelsen er taget udgangspunkt i 200 m høje møller, selv om der endnu ikke er taget stilling til størrelsen på møllerne. Hans positive indstilling bunder bl.a. i, at man ikke vil kunne høre møllerne på land også selvom møllerne placeres 3,4 km fra land. Desuden oplyser han, at Århus Bugten allerede er oplyst om natten med lyset fra Århus, hvorfor møllernes lys ikke vil virke afskrækkende.

Erik Brandtoft henviser til, at en række debattører ikke mener, at møllerne burde opstilles, da Energistyrelsen ønsker øhave, fjerne og vige friholdt for vindmøller. Han er dog af den opfattelse af Tunø placering ikke kvalificerer til at indregne Tunø i denne kategori. Han er ligeledes opmærksom på, at nogle debattører er bekymret for fuglelivet, og han henviser til vindmøller opsat ved Tunø Knob. Her er møllerne yndede opholdspladser for forskellige fugle, og Tunø er stadig yngleplads for tejesten. Erik Brandtoft bemærker desuden, at 20 nye havmøller således vil tilføre Aarhusbugten 20 nye fuglefjeld samt skabe stenrevsbiotoper for fisk.

Benedicte Hvidt og Carsten Breengaard

Benedicte Hvidt og Carsten Breengaard har følgende bemærkninger: Da området ved Nordby Bakker er fredet, finder de det problematisk, såfremt HÅB får tilladelse til at gennemføre projekt, da det vil være en tilsidesættelse af vilkår, som offentlige myndigheder hidtil har håndhævet restriktivt. Den visuelle sammenhæng mellem Nordby Bakker og Mols Bjerge vil ligeledes blive ødelagt.

De bemærker, at de offentlige høringer, som HÅB afholdt, var af ringe kvalitet, og gav ikke mulighed for en bred folkelig debat. Benedicte Hvidt og Carsten Breengaard henviser til høringsmødet på Samsø, og at der her blev stillet spørgsmålstejn ved HÅBs VVM-redegørelse og Energistyrelsens to rapporter; Screeningsrapporten og Visualiseringsrapporten. De bemærker, at HÅBs rapport opererer med kortere afstande til land end screeningsrapporten, og at de mener, at HÅBs projekt vil have ødelæggende konsekvenser, og at HÅB i fremlæggelsen af projektet har tilsidesat krav til oplysning, saglighed og fri debat.

Kaj Bryder

Kaj Bryder henviser til VVM-redegørelsens punkt 4.2.2. Tilstedeværelse af møllerne, og han mener på baggrund heraf, at møllerne vil have en ødelæggende effekt på det visuelle miljø langs kysten og længere inde i landet. Kaj Bryder bemærker, at kystlandskabet omkring bugten, som man hidtil har forsøgt at bevare, om dagen vil forvandles til et landskab domineret af vindmøller, og om natten vil blinkende lys give præg af tivoli eller storby.

Han bemærker ligeledes, at møllerne vil påvirke udsynet fra i dag fredede områder herunder Mols, som er nationalpark. Andre steder såsom området omkring Malling, Ajstrup og Norsminde vil ligeledes blive påvirket visuelt. Kaj Bryder mener derfor, at møllerne skal placeres på det åbne hav, hvor der ikke er samme uheldige effekter.

Else Brønden

Else Brønden har sendt en mail, hvori der henvises til en vedhæftet fil. Denne fil mangler. Energi- styrelsen har fremsendt en anmodning om at få gensendt dokumentet, hvilket dog ikke er sket.

Erik W. Bundesen

Erik W. Bundesen bemærker, at området ved Mejl Flak er et uheldigt valg af placering, da det ligger midt i et øhav, og da det er et fredet rekreativt område. Vindmøllerne vil fra Odderkysten være dominerende både om dagen og om natten. Erik W. Bundesen henviser til Havmølleudvalgets udpegning af 16 kystnære områder til vindmøller, og han bemærker, at i følge dem bør fjorde, vige øhaver og sunde friholdes for vindmølleparker, og at afstanden til fredede områder skal være mindst 4 km. Dette overholder vindmølleparken ved Mejl Flak ikke.

Familien Bøllingtoft

Familien Bøllingtoft bemærker, at havvindmøllerne på Mejl Flak placeres et fredet område, og at den vedtagne afstand på 5,4 km fra kysten ved særlige landskaber ikke overholdes. Opsætning af 200 m høje møller vil være ødelæggende for turismen på Samsø, da møllerne vil blinke nat og dag og have et uundgåeligt støjniveau. Familien Bøllingtoft undrer sig over, at HÅB ikke har overvejet alternative placeringer.

Mogens Børsting

Mogens Børsting bemærker, at de påtænkte møller vil komme til at virke visuelt dominerende fra Nordby Bakker, og at det vil stå i stor kontrast til de fredningsbestræbelser, man har overholdt de sidste 40 år. Han er uforstående over for, at man ikke opererer med en alternativ placering, og han opfordrer til, at der udvises hensyn til særegne og sjældne naturområder i forbindelse med frembringelse af vedvarende energi.

Karin Cardel m.fl.

En gruppe af borgere har indsendt enslydende høringsvar. Det drejer sig om: Karin Cardel, Henri Klaaborg & Kirsten Eggertsen, Anni Leth Hansen & Torben Gissel, Anne-Marie Pabst Jensen & Ole Brehm Jensen, Jette Kvolbæk Jensen, Marianne & Esben Laursen og Susanne Stenbæksgaard.

Borgerne bemærker, at det er problematisk, at Mejlflak projektet er et initiativ taget af personer i Syddjurs Kommune, mens den valgte placering eksporterer en lang række ulemper og gener til et sårbart og rekreativt område langs Odderkysten. Ifølge borgerne er dette område valgt af opstiller, fordi det er det eneste sted i Aarhusbugten, hvor møllerne kan stå. De mener, at hvis det er tilfældet bør konklusion være, at bugten ikke er egnet til havvindmøller.

Borgerne henviser til Havmølleudvalgets screeningsrapport af kystnære møller, og de nævner det faktum, at Mejl Flak ikke er nævnt i screeningsrapporten. På et høringsmøde har de fået en forklaring om, at projektet var så langt fremskredet, at det ikke var nødvendigt, men gruppen mener, at en anden forklaring kunne være, at området ved Mejl Flak ikke er egnet til vindmøller. Desuden er de af den opfattelse, at placeringen ved Odderkysten burde betyde, at denne placering blev sendt i høring hos berørte borgere, men da dette ikke har været tilfældet, mener de, at projektet er i demokratisk underskud.

I screeningsrapporten udtages en række områder (pkt 1), da de vurderes som særligt værdifulde og sårbare over for opstilling af havmøller. Borgerne mener, at Mejl Flak hører under den kategori, men fordi projektet ikke omfattes af rapporten gælder dette ikke for Mejl Flak, hvilket de finder problematisk.

Borgerne bemærker, at møllerne er et egentligt industrianlæg, som er så store, at de skal belyses og som uundgåeligt vil udsende lavfrekvent støj. De bemærker ligeledes, at det eneste, der ikke er taget hensyn i VVM-redegørelsen, er mennesker. Til slut bemærker gruppen, at hvis vindenergi skal have en fremtid i Danmark, så skal der være folkelig opbakning, og de finder det ikke acceptabelt, at møllerne opsættes i området.

Henrik Sjørring Christensen (Har fremsendt til høringsvar til Energistyrelsen samt 2 tekster til Klima-, Energi- og Bygningsministeren og Miljøministeren. Ministerhenvendelser er elektronisk fremsendt af Inge Jørgensen.)

Henrik Sjørring Christensen har følgende bemærkninger: Han opridser historikken omkring Mejlflak projektet, og bemærker, at det er overraskende, at et initiativ taget af borgere i Syddjurs Kommune bliver eksporteret til en anden kommune. Han finder det også problematisk, at projektet er blevet behandlet så hurtigt med tanke på, hvor mange det berører.

Henrik Sjørring Christensen henviser til Havmølleudvalgets screeningsrapport, og bemærker, at Mejl Flak området er uheldigt valgt, da det er et fredet område, der bør friholdes for et mølleprojekt. Screeningsrapporten er også sendt i en indledende høring for at sikre maksimal offentlig opmærksomhed. Dette er ikke tilfældet med HÅBs projekt, hvor beboer på Odderkysten, Samsø og Tunø ikke er blevet inddraget.

Med henvisning til screeningsrapporten, bemærker Henrik Sjørring Christensen, at der er masser af alternative placeringer til opstilling af kystnære møller uden for Århusbugten, og han spørger, hvorfor områder, der er udpeget i screeningsrapporten, Sejerø Bugt og Hesseløbugt ikke er VVM-

undersøgt som et alternativ til Mejl Flak. Han bemærker desuden, at det er et krav til en VVM-redegørelse, at den også angiver et alternativ, hvilket ikke er tilfældet her.

Henrik Sjørring Christensen bemærker, at argumenterne for at beholde Århusbugten som placering udelukkende er af økonomisk karakter, og han mener, at den økonomiske støtte til vedvarende energi ikke skal bruges til at fremme privatøkonomiske interesser. Han mener, at tilskuddet skal tage hensyn til den bedste placering herunder hensynet til naturen.

Henrik Sjørring Christensen henviser til love, der beskytter kystzonen på land, men at der ikke findes tilsvarende lovgivning på havet, og at indtil man har udarbejdet et regelsæt, er det vigtigt at placere havmølle anlæg rigtigt, og at Mejl Flak vil kunne danne model for fremtidige projekter.

Han bemærker desuden, at HÅBs materiale er på grænsen til at være vildledende, og at der er i "Vilkår for tilladelsen" pkt. 18 står, at der skal gives rigtige oplysninger. Det er også Henrik Sjørring Christensens indtryk, at der er sparet på ressourcerne til at få udarbejdet visualiseringer fra flere lokaliteter langs Odderkysten, Ajstrup, Norsminde-Kysing Næs, Mols Bjerge, Helgenæs og Nordsamsø. Han henviser til at både Odder og Aarhus Kommune har ønsket, at der udarbejdes flere visualiseringer.

Henrik Sjørring Christensen bemærker, at HÅB opererer med andre grænser for det visuelle end screeningsrapporten; HÅB angiver nærzonens grænseværdier til at være 0-6 km mens screeningsrapporten opererer med værdier på 0-13 km. Han finder desuden, at opstillingen er rodet, og vil virke forstyrrende.

Han bemærker endvidere, at møllerne med den foreslåede placering vil kunne høres på land, og at der er utilstrækkelig dokumentation for, hvordan denne støj vil påvirke miljøet. Den påkrævede lysmarkering, mener Henrik Sjørring Christensen, vil føre til en lysforurening, og han anbefaler, at en placering tættere på andre store tekniske anlæg vil dæmpe oplevelsen af denne forurening.

Henrik Sjørring Christensen bemærker, at den valgte placering er tæt på et naturområde, hvorfor man ikke kan undgå indvirkning på det havmiljø, man søger at beskytte. Han spørger til, hvorfor der ikke i VVM-redegørelsen er undersøgt projektets påvirkning af området som rekreativt naturområde. Redegørelsen undersøger dermed ikke, hvordan møllerne vil påvirke mennesker, der opholder sig i naturen.

Han henviser til solcelleordningen, og bemærker, at solfangeranlæg har den fordel, at de falder nemmere ind i en helhed og uden at skæmme omgivelserne. Henrik Sjørring Christensen mener, at solceller kan være et alternativ for potentielle private anpartshavere som investeringsprojekt. Til slut opfordres der til, at man finder en alternativ placering blandt de 8 udvalgte områder fra screeningsrapporten og ikke i et småskalalandskab, som Aarhusbugten er.

Henrik Sjørring Christensen har sammen med Inge Jørgensen sendt en henvendelse til Klima-, Energi- og Bygningsminister Martin Lidegaard og Miljøminister Ida Auken. Henvendelsen består af et brev, underskrevet af Inge Jørgensen, som gennemgås under hendes navn, samt to tekster af Henrik Sjørring Christensen, som gennemgås nedenstående. De to tekster med titlerne "Strøm fra den alternative energi skal ned i pris!" og "Miljøvenlig strøm?" gennemgås samlet.

Henrik Sjørring Christensen skriver i teksterne, at en række borgere er uforstående over for, hvorfor hensynet til naturen har så lidt plads i VVM-rapporten. Han henviser til, at både naturhensyn og økonomi bør ses i en større sammenhæng. Det har man gjort i udpegelsen af otte kystnære områder til fremtidige havvindmølleparker, hvor Mejl Flak ikke er med.

Henrik Sjørring Christensen bemærker, at der er en række økonomiske aspekter, der endnu ikke er på plads. Han henviser til, at Odder Kommune har søgt om, at den grønne ordning også skal gælde havmøller, hvilket vil betyde et stort tilskud til de kommuner, der siger ja, og som betales af alle over skatten. Det er i modstrid med ordningens mål om at fremme lokal accept af vindmøller på land.

Endvidere er det lovede afkast på 10 % af investeringer i anparter kun mulig, hvis der er en attraktiv tilskudsordning, og Henrik Sjørring Christensen bemærker, at der er udtrykt skepsis fra bl.a. Østjysk Energi omkring økonomien i projektet. Med det forventede afkast, mener han ligeledes, at man må forvente en forøget kilowattpris, hvilket vil betyde, at det er forbrugerne, der kommer til at betale for et evt. afkast.

Han skriver videre, at hensynet til almenheden tilsidesættes, hvis HAAB får tilladelse, og han mener, at sådanne projekter skal påtage sig at sikre, at alle kan leve med møllerne. Dette bør være lige så vigtigt som at få grøn energi således, at der også tages hensyn til naturen.

Henrik Sjørring Christensen bemærker, at 200 m høje møller som minimum skal placeres godt 5 km fra kysten, og at dette ikke gør sig gældende for projektet. Møllerne vil derfor være dominerende, og de vil producere lavfrekvent støj, og det er ikke belyst, hvordan den lavfrekvente støj vil påvirke.

Han bemærker, at opstillingsmønsteret er rodet og uskønt, og at den tætte placering på vindmøllerne ved Tunø, kan betyde, at vindmøllerne ikke kan producere nok strøm. Henrik Sjørring Christensen mener derfor, at der er mange grunde til at vælge en anden placering, og han opfordrer Energiministeriet til at lytte til bekymrede borgere, så man sikrer en folkelig opbakning. Henrik Sjørring Christensen opfordrer ligeledes til, at man afventer resultater fra havmølleforsøg, således at havmøller kan blive attraktive for samfundet.

Kirsten Ditlevsen

Kirsten Ditlevsen bemærker, at det største problem med møllerne på Mejl Flak er lysforurening, da møllerne skal forsynes med blinkende lys. Hun mener, at det vil forringe huses herlighedsværdig, og dermed den økonomiske værdi. Til slut opfordrer Kirsten Ditlevsen, at møller hører til langt til havs.

Per Ebdrup

Per Ebdrup bemærker, at han finder det uforståeligt, at man vil placere vindmøller i et område, der ikke er inkluderet i Energistyrelsens anbefalinger over egnede områder for kystnære vindmøller, og han mener, at det ville være naturligt at udnytte de 10 af Folketinget udvalgte områder.

Per Ebdrup bemærker, at møllerne vil være for dominerende set fra hele bugten, og at visualiseringer viser et meget rodet opstillingsmønster, især fra de steder, hvor man også tydeligt ser vindmøllerne opstillet ved Tunø. Han henviser til Naturfredningsforeningen i Odder, som deler samme holdning.

Signe Hinchely Ebdrup

Signe Hinchely Ebdrup bemærker, at en placering af en vindmøllepark i en bugt og i et naturskønt område synes, at ville genere flest mulige mennesker.

Henri Klaaborg og Kirsten Eggertsen

Se Karin Cardel.

Svend Ellermann-Eriksen

Svend Ellermann-Eriksen oplyser, at han er modstander af vindmøller ved Mejl Flak i Aarhus Bugt, og han opfordrer til, at en vindmøllepark skal tage hensyn til naturen, og at møllerne i øvrigt skal placeres længere fra land og ud på havet.

Astrid Ellermann-Aarslev

Astrid Ellermann-Aarslev bemærker, at vindmøllerne ikke skal opstilles steder, hvor det går ud over naturen, og at de påtænkte vindmøller vil ødelægge naturoplevelsen ved Ballebjerg på Samsø. Hun mener, at vindmøllerne skal placeres steder, hvor de ikke spærrer for udsynet til naturen og ikke i en bugt.

Christian Ellermann-Aarslev

Christian Ellermann-Aarslev bemærker, at det påtænkte vindmølleprojekt vil ødelægge naturoplevelsen på Issehoved, og han påpeger, at især de nordligst placerede møller vil virke endnu mere forstyrrende fra toppen af den bakke, der ses på Nærzone foto 3. Han mener, at man tilsidesætter de konsekvenser, projektet har på naturen og de mennesker, der oplever naturen.

Rasmus Ellermann-Aarslev

Rasmus Ellermann-Aarslev bemærker, at havvindmøller bør placeres på havet og ikke i Århus Bugt, af hensyn til naturen.

Charlotte Elling

Charlotte Elling bemærker, at kystnære havvindmøller skal opstilles, hvor vinden blæser mest, således at man får mest effekt. Hun spørger om, det er godt gjort, at vindmøller er økonomisk og miljømæssigt bæredygtige. Charlotte Elling bemærker, at den lokale forankring i projektet ikke er eksisterende, da forbrugerne i de lokale elselskaber ikke er blevet spurgt. Hun gør ligeledes opmærksom på, at mørke og stilhed er knappe ressourcer, og der opfordres til sidst til, at projektet ikke gennemføres.

Nina Enkelund

Nina Enkelund bemærker, at det er svært at forstå, at man ønsker at opstille adskillelige 200m høje møller, når man samtidig nedgraver højspændingsledninger. Hun oplever høringsprocessen som forhastet, og hun finder det uforståeligt, at man vil ødelægge kystområdet. Samtidig mener hun, at vindmøllerne vil værdiforringe mange huse i området.

Nina Enkelund henviser til en kommentar fremsat af Odder Kommunes borgmester og spørger til demokrati og magtfordeling i projektet. Hun bemærker, at økonomien i projektet ikke virker overbevisende, og hun opfordrer til, at havvindmøller placeres på havet, også selvom det viser sig at være dyrere.

Erik Ellermann Eriksen

Erik Ellermann Eriksen bemærker, at mølleplanen vil ramme især Nordsamsø hårdt, og at Nordby Bakker både i 60'erne og 80'erne er blevet fredet. Der må således ikke opføres landmøller på Nordsamsø, og en radarmast har heller ikke måttet opstilles i området. Derudover er området blevet ryddet for nåletræer og anden bevoksning. Han mener ikke, at området skal ødelægges af kæmpemøller, og at de ovennævnte tiltag har kostet samfundet masser af penge. Turismen på Samsø vil også blive påvirket af projektet.

Inger Eriksen

Inger Eriksen bemærker, at vindmøller opsat i Århus Bugt vil være ødelæggende for naturen, og påpeger, at områderne ved Tunø og Samsø er fredede. Hun stiller endvidere spørgsmål til overholdelsen af støjgrænserne.

Christian Fabricius

Christian Fabricius bemærker, at DN har udarbejdet et notat om DN's holdning til kystnære havvindmøller, hvoraf det fremgår, hvor der ikke ønskes havvindmøller. Det drejer sig bl.a. om Natura 2000-områder, og Christian Fabricius bemærker, at Mejlfalakprojektet ligger på grænsen til et Natura 2000-område. DN har også udpeget en række områder, som foreslås udlagt til marine nationalparker, og Christian Fabricius bemærker, at havet og landområderne vil Læsø over Anholt til det nordlige Samsø ønskes udpeget til fredet maritimt reservat.

I forhold til vigtige raste-, yngle- eller fourageringsområder for vandfugle eller vigtige trækkorridorer for følsomme arter henviser Christian Fabricius til citater på side 159, 61, 62, 154, 154, 156, 163, 157, 195 og 195.

I DN notatet fremgår det også, at landskaber som i dag er uforstyrret af tekniske anlæg skal friholdes for vindmøller, og Christian Fabricius bemærker, at Nordsamsø er fredet, og han henviser til Naturklagenævnets afgørelse fra 2003 om, at Forsvarets Bygningstjeneste ikke fik tilladelse til at opstille en 38 m høj kystradarmast ved Ballebjerg. Christian Fabricius bemærker, at denne afgørelse bør være præcedensdannende, og han henviser desuden til, man rydder skov ved Ballebjerg, som led i et EU-LIFE projekt, hvorfor de 20 vindmøller vil være synlige på en gang og ikke skjult bag bevoksninger, som det fremgår af visualiseringen. Han bemærker ligeledes, at det i kommuneplanen er udelukket at opstille vindmøller på land på Nordsamsø.

Til slut henviser Christian Fabricius til screeningen af kystnære havmølleparker, hvor mindsteafstanden ud for særlige landskaber for møller på op til 150 m er 4 km, og at denne afstand øges forholdsmæssigt ved højere møller. Det betyder, at vindmøllerne skal placeres min. 5,3 km fra de fredede områder på Nordvestsamsø.

Krista og Erik Franck på vegne af Alice & Steen Jensen, Annie & Rolf Duchene, Ellen Andersen, Louisa Schønneman, Birgitte Gaarsdal, Margrethe Vinkler, Grete Balle & Kurt Møller, Jytte & Ejler Bülow Sørensen. Vibeke og Allan Gross-Nielsen tilslutter sig Krista og Erik Francks hørings-svar.

Gruppen af borgere fra Kysing Næs bemærker, at der er tale om 20 havvindmøller på 200 m, som er højere end noget andet anlæg i området mellem Samsø Nord, Tunø og Kysing Næs. Projektet er desuden økonomisk og miljømæssigt uansvarligt, og møllerne udsender lavfrekvent støj.

Gruppen henviser til rapporten "Kystnære havmøller i Danmark. Screening af havmølleplaceringer indenfor 20 km fra kysten", og bemærker, at området ved Mejl Flak ikke er medtaget, og at en for-

klaring herpå kunne være, at Mejl Flak ikke er egnet til et vindmølleprojekt. Af samme rapport fremgår det, at en række områder er undtaget, da de er særligt værdifulde og sårbare, og der bemærkes, at kystområderne ved Århus Bugt falder under denne undtagelse.

Gruppen bemærker, at de foreslåede møller er for store, og at der derfor er ikke balance mellem fordelene ved vedvarende energi og de ulemper dette måtte være for befolkningen og miljøet omkring vindmøllerne. Der henvises til Naturstyrelsens hjemmeside samt Siemens' og Vestas' hjemmeside, hvoraf det fremgår, at langt mindre møller vil forbedre ovennævnte relation. Opførelsen af forkerte møller vil også være en belastning for forbrugerne i området.

Gruppen finder, at projektet er i demokratisk underskud, da placeringen ikke er blevet sendt i høring hos de berørte borgere langs Odderkysten, og i stedet er projekt forhastet igennem med så lidt offentlig opmærksomhed som muligt.

Vindmøllerne er ligeledes visuelt generende både nat og dag, og gruppen bemærker, at den visuelle påvirkning af Kysing Næs er undladt af rapporten. Derudover vil det være til gene, at vindmøllerne skal lysafmærkes. Gruppen bemærker endvidere, at det ikke kan undgås, at vindmøllerne udsender lavfrekvent støj. Sejlerlivet i Århusbugten vil også lide skade, da der af sikkerhedsårsag vil meget store områder, hvor det vil være forbudt at sejle.

Til slut påpeger gruppen, at selskabet bag projektet ikke har tilstrækkeligt med ressourcer og viden til at opføre en off-shore vindmøllepark, og det anbefales derfor, at projektet afvises.

Ole Færgeman

Ole Færgeman erklærer sig enig i Samsø Kommunes høringssvar.

Anni Leth Hansen og Torben Gissel

Se Karin Cardel.

Vibeke og Allan Gross-Nielsen

Se Kirsta og Erik Franck.

Ole Grønne

Ole Grønne bemærker, at projektet vil være ødelæggende for et centralt rekreativt område, hvor mange mennesker nyder en uforstyrret havudsigt. Ole Grønne undrer sig over, at regeringen og energiforligsparterne har vedtaget mere restriktive regler for opsætning af kystnære havmøller end Mejlflak projektet er baseret på.

Ole Grønne udtrykker også bekymring for, at anlægget vil blive en faktor, der gør hverdagen mere stressende, og han mener, at anlægget vil forringe og forstyrre et meget stort antal menneskers tilværelse, hvorfor man skal afstå fra at placere vindmøller ved Mejl Flak og i Aarhus Bugt.

Pelle Gudmundsen-Holmgreen (Høringssvaret er endvidere fremsendt Klima-, Energi- og Bygningsministeren.)

Pelle Gudmundsen-Holmgreen bemærker, at naturen og oplevelsen af den massakreres ved opstillingen af visse kystnære havvindmøller. Han henviser til en kommentar fremsat af Ida Auken til Danmarks Naturforening, og han bemærker, at der er manglende lovgivning mht. beskyttelsen af søside af kystlandskaber.

Pelle Gudmundsen-Holmgreen efterlyser en gennemtænkt plan for kystnære havmøller således at tilfældige initiativer fra private entreprenører og investorer ikke bliver placeret til skade for naturen. Han mener, at Mejlflakprojektet er et sådan initiativ, og han bemærker, at placeringen er mellem to fredede områder, og at opstillingen vil spolere Samsø og Mols landskaber med vindmøllernes roterende vinger og blinkende lys.

Pelle Gudmundsen-Holmgreen opfordrer til, at der sættes en stopper for vindmøller i Århus Bugt uanset højden på møllerne. Hvis ikke det kan lade sig gøre bør møllerne placeres ud for Århus, selv om møllerne vil være mindre attraktive. Pelle Gudmundsen-Holmgreen vedlægger et foto af Nordby Bakkers morænelandskab som bilag. Høringssvaret er også sendt som brev til Klima-, Energi- og Bygningsminister Martin Lidegaard.

Thor A. Gundersen
Se Anna Birkefeldt.

Anne Hansen

Anne Hansen bemærker, at Havvind Århus Bugt ikke er blandt de af regeringen og dens støttepartier otte udpegede kystnære områder i Danmark, som vurderes egnede til opstilling af havvindmøller. Projektet overholder ikke minimumsafstanden til kysten, da møllernes ønskes placeret 3,3 km fra Tunø og 3,8 km fra Nordsamsø, og dermed tages der ikke de overordnede hensyn, som regeringen og støttepartier stiller til naturhensyn.

Anne Hansen påpeger, at projektet vil fremstå som et industrianlæg, som med dets blink vil påvirke mennesker, og som er synligt hele døgnet i hele Århus Bugt. Endvidere vil lavfrekvent støj kunne høres på Tunø og Nordsamsø, og at der er en usikkerhed omkring de langsigtede påvirkninger af lavfrekvent støj, og hun mener, at denne usikkerhed taler for, at projektet afslås.

Hun bemærker, at der i Havvind Århus Bugt A/S salgsmateriale fremhæves et afkast på ca. 10 % af anpartsinvesteringen, og at den valgte placering begrundes som den eneste økonomiske rentable. Hertil bemærker hun, at regeringen ikke må fremme privatøkonomiske interesser, hvorfor hun ikke kan se et argument for at placere havvindmøllerne i Århus Bugt. Endvidere bemærker hun, at VVM-rapporten ikke angiver en alternativ placering, som den skal ifølge loven, og hun mener, at et alternativ er et af de otte udvalgte egnede områder til kystnære havvindmøller.

Line Hansen

Line Hansen bemærker, at regeringen og dens støttepartier har udvalgt 8 kystnære områder i Danmark, som vurderes egnede til opstilling af havvindmøller, og hvor afstanden til kysten er 4 km. Havvind Århus Bugt ikke er med blandt de udvalgte områder og ikke opfylder afstandskravene. Hun mener ikke, at projektet opfylder de overordnede hensyn, som regeringen og støttepartier stiller til naturhensyn i fjorde, bugter vige og øhaver.

Hun mener, at den unikke natur i Naturpark Mols Bjerge og Helgenæs vil ligge i skyggen af vindmøllerne, og hun er enig i VVM-rapporten, når denne fremhæver havvindmøllernes visuelle dominans. Hun bemærker, at VVM-rapporten mangler visualiseringer fra Naturpark Mols og Astrup By, som hun mener, er to markante udsigtsområder i Århus bugten.

Hun bemærker, at der bor ca. 500.000 mennesker i området omkring Århus bugten og at denne er et rekreativt område med store naturværdier og mange muligheder for et aktivt friluftsliv, som hun gerne vil bevare uden havvindmøller og lysforurening.

Desuden bemærker Line Hansen, at berørte grundejerforeninger langs Odderkysten ikke er hørt. Naturfredningsforeningen i Odder er heller ikke hørt. Hun mener, at den demokratiske proces og borgernes indflydelse er tilsidesat, og at hun som borger føler sig krænket.

Hun oplyser, at den valgte placering i et fredet område begrundes som den eneste rentable, men at regeringen ikke må fremme privatøkonomiske interesser, hvorfor hun ikke kan se et argument for at placere vindmølleparken der. Til sidst bemærker hun, at VVM-rapporten ikke anviser en alternativ placering, som den skal i følge loven, men at hun kan se et alternativ i et af de otte udvalgte områder til Kystnære Havvindmøller.

Jytte Holm

Jytte Holm bemærker, at der mangler en beskrivelse af turistmæssige og rekreative hensyn. Specielt mener hun, at der mangler en beskrivelse fra Nordsamsø. Hun henviser til naturgenopretninger foretaget i 2006 og frem, og at områderne ved Ballebjerg og Issehoved har stor turistmæssig værdi for Samsø. Vindmøllers lys vil også ødelægge det totale nattemørke, som man kan opleve i området.

Jytte Holm mener, at Aarhus Bugt hører ind under de fire kategorier for områder af særlig landskabelig interesse beskrevet på side 86 i VVM-redegørelsen. Hun mener ligeledes, at møllerne vil have en voldsom negativ påvirkning af området, og at 200 m høje havvindmøller ikke er gennemprøvede. Det kan også betyde, at folkene bag projektet ansøger om 200 m høje vindmøller, men blot håber på at opsætte møller, der er 150 m høje. Jytte Holm mener derfor, at der ikke bør gives tilladelse til op-sætning af vindmøller i Aarhus Bugt.

Vagn Holm

Vagn Holm bemærker, at Mejl Flak området ikke er medtaget i screeningsrapporten om Kystnære Havmøller i Danmark, og han bemærker også, at afstandskravene fra screeningsrapporten ikke er overholdt for Mejl Flak. Da Mejl Flak ikke er medtaget i screeningsrapporten, konkluderer Vagn Holm, at området ikke er egnet til opstilling af vindmøller.

Vagn Holm henviser til et orienteringsmøde d. 22. august 2012 på Samsø, hvor det blev fremlagt, at folkene bag projektet, var en folkelig forankret bevægelse med 500 medlemmer i foreningen og 300.000 anpartshavere, men ifølge Vagn Holm er den folkelige opbakning ikke eksisterende.

Vagn Holm bemærker ligeledes, at man ikke har søgt en optimal placering med mest mulig energi-produktion og færrest muligt ulemper. Dette fremgik af mødet og af VVM rapporten side 4. Han finder placering problematisk, og påpeger, at det er grotesk, at man har brugt ressourcer på naturgenopretning i Nordby Bakker, når man vil opstille havvindmøller, der vil spolere dette.

I screeningsrapporten er der opstillet krav til forskellige zoner, og Vagn Holm mener, at den valgte nærhedszone i Mejlflak projektet bør revurderes, således at den dækker begrebet nærhed. Han henviser til kapitel 16.3, og bemærker, at der her er tale om vurderinger, og at man på Samsø er af den vurdering, at havmøllerne vil være dominerende og ødelæggende.

Som alternativ til Mejl Flak foreslår Vagn Holm, at møllerne placeres i forlængelse af den allerede eksisterende park på Paludans Flak. Han henviser til Overfredningsnævnets afgørelse om fredningen af Ballebjerg, og Vagn Holm bemærker, at fredningsintentionen ødelægges af havvindmøllerne, og at møllerne uanset størrelse vil være synlige hele vejen rundt om Aarhus bugten. Han mener derfor, at havvindmøller skal placeres på havet.

Vagn Holms høringssvar indeholder et billede af vindmøllerne ved Tunø Knob taget fra Ballebjerg samt en illustration af højdesammenligning af de eksisterende møller ved Tunø Knob, Tunø højeste punkt, Tunø kirke og Ballebjerg.

Helle Haagemann

Helle Haagemann bemærker, at opstilling af en havmøllepark nord for Tunø vil være ødelæggende for det sårbare naturområde. Desuden vil den lavfrekvente støj, der udsendes, gives mennesker tinnitus. Møllerne skal i stedet placeret et sted, hvor naturen i forvejen er ødelagt.

Jens Christian Haaning (Har fremsendt et høringssvar samt et læserbrev.)

Jens Christian Haaning bemærker, at den valgte placering er uheldig set i lyset af de naturfredninger, der er i Aarhus Bugten. Han bemærker, at vindmøllerne vil blive altdominerende i landskabet, og da placeringen ikke virker gennemtænkt, mener Jens Christian Haaning, at man bør følge de retningslinjer, Energistyrelsen har udarbejdet.

I et medsendt læserbrev fra Jyllandsposten d. 10. oktober 2012, kommenterer Jens Christian Haaning ligeledes på projektet. Heri påpeger han, at HÅB er et kommercielt, konventionelt aktieselskab, som asøger om, at opstille et produktionsanlæg vederlagsfrit i Aarhus Bugt til gavn for selskabets aktionærer. Han finder det ikke ret og rimeligt, når man fredet store dele af det omkringliggende landskab, og han bemærker videre, at havmøllerne vil blive altdominerende i landskabet.

Anne-Marie Pabst Jensen og Ole Brehm Jensen

Se Karin Cardel.

Jette Kvolbæk Jensen

Se Karin Cardel.

Jette og Jørgen Laurs Jensen

Jette og Jørgen Laurs Jensen bemærker, at området ved Mejl Flak er et meget uheldig valg, da det ligger midt i et øhav, og fordi området er et naturskønt fredet område. Møllerne vil fra Odderkysten være dominerende, og om natten vil vindmølleparken også være synlig. De henviser til havmølleudvalgets udpegelse af egnede kystnære områder til vindmøller, og konkluderer på den baggrund, at vindmølleparken er fejlplaceret. Til slut gør de opmærksom på, at offentliggørelsen af projektet burde have været indledt på et tidligere tidspunkt.

Morten Jensen

Morten Jensen bemærker, at VVM-redegørelsen ikke forholder sig til spørgsmålet om, hvorvidt man i Danmark vil tillade en så stor og markant havvindmøllepark opført ved Mejl Flak. Vindmøllerne vil have visuelle gener dag og nat, og man bør tage hensyn til, at området er meget benyttet af lystsejlere. Han henviser til de kriterier, der er opstillet for fremtidige placering af havvindmølleparker, og henviser til, at Mejlflakprojektet ikke opfylder disse kriterier. Morten Jensen opfordrer til, at de relevante myndigheder vurderer projektet ud fra disse kriterier, og at projektet ikke tillades.

Sven Weel Jensen, Hanne Kirkegaard Laursen og Peter Hvid Laursen

Sven Weel Jensen, Hanne Kirkegaard Laursen og Peter Hvid Laursen har indsendt enslydende høringssvar, og de bemærker, at for at projektet skal kunne hænge sammen fordrer det en elpris på min. 85 kr/kWh. De sætter spørgsmålstegn ved, om den valgte placering er rigtig, og henviser til screeningsrapporten, hvor Århusbugten ikke er blandt de udpegede områder. De henviser ligeledes til, at forligspartierne d. 6/9 2012 vedtog at reducere de 16 udpegede områder til otte områder. Ingen af disse områder er i nærheden af Århusbugten eller har samme karakteristika. De mener derfor, at Århusbugten bør holdes fri for store vindmøller.

Sven Weel Jensen, Hanne Kirkegaard Laursen og Peter Hvid Laursen bemærker, at VVM-redegørelsen ikke giver et retvisende billede af de forhold som skal undersøges i en sådan redegørelse bl.a. er det ikke belyst, hvordan vindmøllerne vil påvirke mennesker. En alternativ placering er heller ikke tilstrækkeligt belyst, og VVM-redegørelsen må, ifølge Sven Weel Jensen, Hanne Kirkegaard Laursen og Peter Hvid Laursen opfattes som utilstrækkelig.

De bemærker endvidere, at visualiseringsrapporten ikke giver et retvisende billede af oplevelsen af Mejlflak Havmøllepark. Der er bl.a. kun foretaget en visualisering fra Helgenæs, og der er ikke lavet visualiseringer fra højdepunkter. Fotoet fra Helgenæs (nr. 12 side 36) er identisk med et tidligere anvendt, hvilket de mener, kan tyde på, at der ikke er foretaget en vurdering på baggrund af feltarbejde. De bemærker, at visualiseringerne ikke er baseret på opdateret materiale og at VVM-redegørelsens vurderinger underspiller de visuelle effekter. Der er også forskel på VVM-redegørelsens visualiseringer og screeningsrapporten.

I forhold til lys- og støjpåvirkning er der også her forskel på VVM-redegørelsen for Mejl Flak og på screeningsrapporten, og der opereres med forskellige konsekvenszoner. Sven Weel Jensen, Hanne Kirkegaard Laursen og Peter Hvid Laursen bemærker, at det ikke er belyst, hvilken indflydelse advarselslys, der skal påsættes møllerne, vil have på oplevelsen af Århus Bugt. De mener, at VVM rapporten også her underspiller konsekvenserne.

Sven Weel Jensen, Hanne Kirkegaard Laursen og Peter Hvid Laursen bemærker også, at det ikke dokumenteres om støjberegningerne også gælder på støj, der bevæger sig over vand, og de udtrykker bekymring for lavfrekvent støj. De mener ikke, at hverken lys- eller støjpåvirkningen belyses tilstrækkeligt.

De mener derfor, at det er en dårlig ide at placere vindmøller ved Mejl Flak, og de ligger til grund herfor, at der ikke forefindes en objektiv begrundelse for, hvorfor denne placering er den ideelle.

Henning Johnsen

Se Anna Birkefeldt.

Birgit Juhl og Dagmar Pedersen

Birgit Juhl og Dagmar Pedersen har indsendt enslydende høringssvar, og de bemærker, at det må antages, at retningslinjerne fra screeningsrapporten udpegning af områder til kystnære havmøller bliver en del af fremtidens regelsæt, og at hvis reglerne havde været gældende, da HÅB søgte om tilladelse om forundersøgelse, så ville en tilladelse ikke være blevet givet. De anmoder endvidere om, at denne problematik inddrages i beslutningen.

Birgit Juhl og Dagmar Pedersen bemærker, at en beboerforeninger på Samsø, Mols og Tunø står på høringslisten, og de spørger til, om det er en fejl, at det ikke gælder beboerforeninger langs Odderkysten. De finder det problematisk, at de som beboere i projekts nærområde selv har fundet høringsgen, og spørger til om det er i strid med en offentlig høring.

De bemærker endvidere, at havvindmøller på Mejl Flak vil ødelægge et rekreativt område, og at møllerne vil blive markante og være synsmæssigt forstyrrende. Birgit Juhl og Dagmar Pedersen anbefaler derfor, at projektet stoppes.

Eva Jørgensen og Inge Jørgensen (Eva Jørgensen har vedhæftet Inge Jørgensens høringssvar.)

Eva og Inge Jørgensen bemærker, at Havvind Århus Bugt ikke er blandt de af regeringen og dens støttepartier otte udpegede kystnære områder i Danmark, som vurderes egnede til opstilling af havvindmøller. Projektet overholder ikke minimumsafstanden til kysten, da møllernes ønskes placeret 3,3 km fra Tunø og 3,8 km fra Nordsamsø, og dermed tages der ikke de overordnede hensyn, som regeringen og støttepartier stiller til naturhensyn.

Fra Naturpark Mols Bjerge vil man fra udsigtpunkter have udsyn til havvindmølleparken. De bemærker, at møllerne vil være visuelt dominante i området, og at der i VVM-rapporten mangler visualiseringer fra Naturpark Mols og Ajstrup By.

De påpeger, at projektet vil fremstå som et industrianlæg, som med dets blink og konstante oplysning vil påvirke mennesker, og som er synligt hele døgnet i hele Århus Bugt. Endvidere vil lavfrekvent støj kunne høres på Tunø og Nordsamsø, og at der er en usikkerhed omkring de langsigtede påvirkninger af lavfrekvent støj, og de mener, at denne usikkerhed taler for, at projektet skal afslås.

Eva og Inge Jørgensen bemærker, at berørte grundejerforeninger langs Odderkysten ikke er blevet hørt, og at man derfor har tilsidesat borgernes indflydelse. VVM-rapporten angiver heller ikke en alternativ placering, som den skal ifølge loven, og at dette begrundes som den eneste økonomisk rentable placering. Til slut bemærker de, at et alternativ er de otte udvalgte egnede områder til kystnære havvindmøller.

Inge Jørgensen (Ministerhenvendelse)

Inge Jørgensen har sammen med Henrik Sjørring Christensen indsendt en henvendelse til Miljøminister Ida Auken og Klima-, Energi- og Bygningsminister Martin Lidegaard. Henvendelsen består af et brev underskrevet af Inge Jørgensen, som gennemgås nedenstående, samt to tekster, underskrevet af Henrik Sjørring Christensen, som gennemgås under hans navn.

I brevet til henholdsvis Miljøministeren og Klima-, Energi- og Bygningsministeren, spørger Inge Jørgensen, hvordan det kan lade sig gøre, at en mulig havvindmøllepark i Aarhus Bugt ikke er blandt de otte udvalgte kystnære områder og heller ikke overholder 4 km afstanden til kysten.

Hun spørger endvidere, hvordan man kan forene natur- og miljøhensyn, når den foreslåede placering er beliggende helt op af et Natura 2000-, og når havmølleparken vil være synlig fra Naturpark Mols Bjerge.

Inge Jørgensen bemærker, at der i HÅBs salgsmateriale fremhæves et afkast på 10 % af anpartsinvesteringen, og at den valgte placering er bragt i spil, da det er den eneste økonomiske rentable, og Inge Jørgensen spørger til, hvordan Miljø- og Energiministeriet kan tillade en havvindmøllepark på

de forelagte betingelser, især når man sammenholder det med, at det af energiplaner og formålsformuleringer fremgår, at havmølleparker ikke må fremme privatøkonomiske interesser.

Hun spørger endvidere til, hvordan en VVM-redegørelse kan være lovlig, når der ikke er anvist en alternativ placeringsmulighed. Hun spørger ligeledes til, hvordan en placering tæt på ca. 500.000 mennesker i et stort attraktivt turistområde kan forenes med regeringens energi- og miljøpolitik. Til slut bemærker hun, at grundejerforeningerne langs Odderkysten samt Danmarks Naturfredningsforening Odder ikke er blevet hørt, og Inge Jørgensen spørger derfor til, hvilken betydning dette har for Energiministeriets stillingtagen til forhåndsgodkendelse til VVM.

Niels-Jørgen Jæger (Har fremsendt 2 høringsvar, en grafik fra Berlingske Tidende samt en henvendelse til Klima-, Energi- og Bygningsministeren.)

Niels-Jørgen Jæger henviser til en vindmøllepark ved Fanø, hvor blinkende lygter på vindmøllerne spolerer synsindtrykket i mørke, og han er bekymret for, at dette også vil ske ved Mejl Flak. Han mener, at Århus Bugt er i fare, og han finder det absurd, at man har valgt denne placering, hvor er kæmpe industri anlæg vil ødelægge udsigten.

Niels-Jørgen Jæger spørger om, man har testet vindmøller af denne i størrelse vedrørende støj, lys og synseffekter i kystnære område. Han spørger endvidere, hvad det hjælper at gavne en del af miljøet, når man samtidig ødelægger en anden. Niels-Jørgen Jæger bemærker, at projektet ikke er folkeligt forankret, men drevet af privatøkonomiske og miljøreligiøse synspunkter. Han opfordrer derfor til, at man overvejer alternative placeringer.

Som supplement til sit høringsvar har Niels-Jørgen Jæger fremsendt en grafik fra Berlingske Tidende, hvor højdesammenligninger mellem en 187 m høj vindmølle, pylonerne på Storebæltsbroen og Rundetårn ses.

I et supplerende høringsvar henviser Niels-Jørgen Jæger til Overfredningsnævnets kendelse om "Kragemose- og Issehovedfredning", j.nr. 2319/76, og at man siden 1941 har arbejdet for at beskytte området. Derfor finder Niels-Jørgen Jæger det absurd, at man vil opføre en vindmøllepark i Århus Bugt.

I en henvendelse til Klima-, Energi- og Bygningsminister Martin Lidegaard bemærker Niels-Jørgen Jæger, at projektet er placeret klods op ad Danmarks smukkeste naturområde, og at møllerne visuelt vil fremstå som om, de står i strandkanten. Møllerne vil spolere enhver naturoplevelse pga. støj og lysglimt. Han henviser til, at man har brugt mange år på at bevare og udbygge fredningen af Nordby Bakker, og at områdets karakter vil ændre sig, hvis projektet gennemføres.

Til slut påpeger han, at andre alternative energikilder i fremtiden kan supplere og erstatte vindmøller, men at en godkendelse af projektet vil være en skamlet på naturen, der ikke kan laves om.

Poul-Erik Kamper (Har fremsendt høringsvar samt et læserbrev som bilag.)

Poul-Erik Kamper vedhæfter et læserbrev skrevet af Egon Jørgensen. Poul-Erik Kamper tilslutter sig brevet, og udtrykker misbilligelse af planerne om at opstille møller Århus Bugt, og han bemærker endvidere, at han finder de økonomiske aspekter af projektet problematiske.

Gitte Kielberg

Gitte Kielberg bemærker, at vindmølleinstallation skal tage hensyn til naturen, og vindmøller bør placeres længere fra land og ikke i en bugt.

Bodil Kristensen

Bodil Kristensen spørger til, hvorfor store vindmøller skal placeres i eller i nærheden af en bugt, som har de smukkeste omgivelser og som nydes af mange mennesker. Hun henviser til udpegelsen af otte områder til havvindmøller, og sætter spørgsmålstegn ved om HAAB overholder de regler, der gælder for disse områder.

Hun spørger endvidere til, hvad de titusinder af mennesker, der finder at bugten har stor attraktionsværdi, vil synes om at få udsigten ødelagt. Bodil Kristensen spørger også til, hvordan placeringen ligger i forhold til Natura 2000-området. Hun foreslår, at man opfører møllerne ved Anholt, da der her allerede er etableret tilslutning. Hun bemærker, at det ikke vil blive en god forretning for forbrugerne, og hun opfordrer til, at man ser nuanceret på projektet, således at kapitalinteresser ikke vinder.

Henrik Kristensen

Se Anna Birkefeldt.

Tina Kaae

Tina Kaae bemærker, at placeringen ved Mejl Flak er uheldigt valgt, da det ligger midt et øhav. Hun henviser til Energistyrelsens screeningsrapport, hvor det fremgår at øhave og lign. skal friholdelse for vindmøller. Endvidere finder hun det overraskende, at et initiativ taget i Syddjurs Kommune eksporteres til et område langt væk fra kommunen, og hun mener, at høringsfristen har gjort det svært at skabe en demokratisk debat om projektet.

Hun henviser til, at man i forbindelse med screeningsrapporten har tænkt sig at indlede en høringsfase for at sikre offentlig opmærksomhed. HAAB sendte den oprindelig placering i bunden af Aarhus Bugten i høring hos berørte grundejerforeningen, men dette er ikke fulgt op med den nye placering.

Med henvisning til screeningsrapporten "Kystnære havmøller i Danmark", bemærker Tina Kaae, at der er masser af alternative placeringer, og hun spørger til hvorfor området sydøst for Øer, der er udpeget i screeningsrapporten, ikke er undersøgt som alternativ til Mejl Flak. Hun bemærker endvidere, at dette er et krav til en VVM, at alternativer angives, og at dette ikke er overholdt.

Hun bemærker, at alle argumenter for den valgte placering er med fokus på økonomi, og at det virker forstemmende, at loven om vedvarende energi tolkes således, at den kan fremme erhvervsinteresser. Endvidere mener hun, at den økonomiske støtte til vedvarende energi skal bruges til at styre og regulere placeringen af store havvindmølleparker.

Tina Kaae bemærker, at kystzonen på land beskyttes af en lang række love, og der desværre ikke findes tilsvarende love for kystnære havområder. Hun mener, at screeningsrapporten er et skridt på vej til det, men at det er vigtigt, at eksisterende havmølle anlæg bliver placeret rigtigt, da love og bekendtgørelser ofte skeler til hidtidig praksis.

Hun bemærker, at HAABs folder er på kanten af at afgive urigtige oplysninger, da folderen referer til, at Danmarks Naturfredningsforening synes godt om processen med at høre de involverede. Dette passer ifølge Tina og Gunner Kaae ikke, og hun bemærker, at kravet om, at der skal gives rigtige oplysninger ikke er overholdt.

Hun spørger til, hvorfor der ikke er brugt flere ressourcer på at udarbejde visualiseringer fra flere lokaliteter langs Odderkysten, Ajstrup, Norsminde - Kysning Næs og fra Mols Bjerge – Helgenæs og Nordsamsø. Hun henviser til, at både Odder og Aarhus Kommune har ytret ønske om flere visualiseringer. HAAB opererer ligeledes med andre zonegrænser for det visuelle end screeningsrapporten, og Tina Kaae mener derfor, at HAAB nedtoner den visuelle påvirkning.

Hun bemærker, at den valgte placering skaber et rodet og uharmonisk opstillingsmønster, som forstyrrer udsynet, og hun henviser igen til, at der i screeningsrapporten er udpeget andre områder, der mere egnede til opstilling af store møller. Hun bemærker også, at der er utilstrækkelig dokumentation for, hvordan lavfrekvent støj vil påvirke miljøet.

Hun bemærker ligeledes, at der stilles krav om møllerne forsynes med lysafmærkning og at dette vil påvirke området markant. En placering i nærheden af allerede eksisterende anlæg vil begrænse lysforureningen. Området ligger tæt på et Natura 2000-område, og Tina Kaae spørger til, hvorfor man i VVM-rapporten ikke har undersøgt projektets indvirkning på området, som et rekreativt naturområde.

Til slut henviser hun til solcelleordningen og at en investering i solceller kunne være et alternativ for anpartshavere i Mejlflakprojektet. Hun opfordrer til, at møllerne flyttes ud af bugten og i stedet placeres et sted, hvor de ikke er så iøjnefaldende.

Lis Ladefoged

Lis Ladefoged protesterer mod havvindmøller placeret i Mejl Flak, og mener, at de bør placeres længere ude i Kattegat.

Marianne og Peter Landrock

Marianne og Peter Landrock bemærker, at det er lidt af en udfordring at finde et sted, hvor man kan genere så mange mennesker på engang, og at det er principielt forkert at placere havvindmøller omgivet af så meget land.

Hanne Kirkegaard Laursen

Se Sven Weel Jensen.

Marianne og Esben Laursen

Se Karin Cardel.

Morten Laursen

Morten Laursen bemærker, at placeringen af store vindmøller er velvalgt, da etableringen ikke bliver så dyr pga. dybde, fundamentene i havbunden vil give mulighed for øget biodiversitet, vedvarende energi er en god ide, at der også var været modstand mod tilsvarende projekter, men at dette er vendt til glæde, at for at opnå målsætninger om mere grøn energi er det nødvendigt at opstille møllerne samt at det bliver glædeligt at få udsigt til møllerne.

Peter Hvid Laursen
Se Sven Weel Jensen.

Marianne og Pekka Leppänen
Se Anna Birkefeldt.

Bertel Madsen og Liss Matthiesen

Bertel Madsen og Liss Matthiesen bemærker, at opsætning af 200 m høje vindmøller i Aarhus bugten vil misklæde landskabet. De henviser til et orienteringsmøde afholdt af vindmøllelavet på Samsø, og at dette møde påvirkede deres vurdering negativt.

De bemærker endvidere, at der i redegørelsen er gjort rede for mange faktorer, men at der mangler en belysning af, hvilken indvirkning havmøllerne vil have på mennesker. De er uforstående over for, at projektet ikke er blevet opgivet på baggrund af de begrænsninger, der har været. De spørger til, hvorfor vindmøllerne ikke placeres ved et stenrev.

De bemærker, at visualiseringerne og argumenterne for disse er mangelfulde. De spørger ind til, hvor Naturstyrelsens indvendinger er at finde, og de opfordrer til, at man indser, hvor ødelæggende projektet vil være for området. Bertel Madsen og Liss Matthiesen spørger til, hvorfor et sådan bygningsværk skal placeres i mindre farvande, når der er plads på større vandområder, og at selv om svaret kunne være penge, så findes andre herlighedsværdier.

Knud Michelsen

Knud Michelsen bemærker, at så store vindmøller, som der er tale om her, ikke bør overlades til lokale initiativer, da de uundgåeligt vil påvirke andre lokalsamfund. Projektet overskrider lokale grænser for de involverede energiselskaber, og at placeringen er uheldig, fordi møllerne vil genere et område med store naturværdier.

Knud Michelsen henviser til, at man har fået at vide, at Mejl Flak er den eneste mulige placering i Aarhus Bugten, og han bemærker derfor, at en følgende konklusion må være, at Aarhus Bugten ikke er egnet til kæmpevindmøller. Med henvisning til Energistyrelsens kriterier for opstilling af kystnære havmøller, bemærker Knud Michelsen, at området ikke lever op til kravene.

Han undrer sig over, at VVM-undersøgelserne ikke er foretaget af uvildige instanser. Han bemærker endvidere, at visualiseringerne giver et misvisende billede af de faktiske forhold. Knud Michelsen mener derfor, at placeringen af kæmpevindmøller skal overlades til staten.

Erik Riis Mikkelsen (Har kun fremsendt en ministerhenvendelse.)

I et brev til Klima-, Energi- og Bygningsminister Martin Lidegaard, bemærker Erik Riis Mikkelsen, at det eneste saglige argument for placering af vindmøller i Aarhus Bugt øjensynligt er, at møllerne skal være et vartegn for byen. Han henviser til, at man har udvalgt otte områder til placering af vindmøller i indre danske farvande, men at placeringen af møller i Aarhus Bugt ikke var et af de udvalgte områder.

Han bemærker, at mange mennesker bliver berørt af den valgte placering, da 200 meter høje møller vil dominere det visuelle indtryk. Han henviser til, at Mols Bjerge og Nordsamsø er fredede områder, og at vindmøllerne vil dominere oplevelsen af disse områder. Erik Riis Mikkelsen bemærker endvidere, at Samsø vil blive omringet af møller, da der allerede i dag er placeret møller syd og vest

for øen. Oplevelsen af Marselisborg Skovene vil også blive fuldkommen domineret af vindmøllerne.

Han er uforstående overfor, at en lille kreds af mennesker måske kan få held med at gennemføre projektet, selvom der er bedre egnede placeringer, at der er tungt vejende argumenter i mod placeringen og at egnede lokaliteter har erklæret sig interesserede.

Ejvind Mortensen

Ejvind Mortensen bemærker, at det er en god ide med 200 m høje havvindmøller i Aarhus bugten.

Nis Møller

Nis Møller bemærker, at der mangler referencer til screeningsrapporten Kystnære Havmøller i Danmark, og han spørger til hvilken nytte man har brugt ressourcer på screeningen, hvis man ikke vurderer Mejlflak projektet op mod rapporten.

Nis Møller bemærker ligeledes, at der er risiko for lavfrekvent støj, og at de gældende regler herfor bør revurderes. Han henviser til et indlæg, han har haft i Samsø Posten, hvoraf det fremgår, at han ikke mener, at de gældende regler giver naboer til vindmøller sikkerhed mod gener fra lavfrekvent støj. Han henviser ligeledes til en pressemeddelelse vedrørende en række forskere fra Aalborg Universitets udtalelser omkring lavfrekvent støj og de gældende regler.

Til slut bemærker Nis Møller, at der er svag folkelig opbakning til projektet, og som en følge heraf bør projektet revurderes.

John Nelson

John Nelson skriver på vegne af en gruppe borgere som er tilknyttet en borgerforening i Nordby Sogn Samsø. Gruppen finder, at placeringen er forfejlet og ikke afspejler almenvellets interesser. Der er taget initiativ til en underskriftsindsamling og rettet henvendelse til Klima-, Energi og Bygningsministeren samt Miljøministeren.

John Nelson ønsker at få oplyst, hvordan den videre sagsgang omkring høring og evt. godkendelse af projektet vil foregå herunder indsigelsesmuligheder fra berørte borgere.

Hanne Skou og John Nelson (Har fremsendt to høringssvar samt en rettelse til et af høringssvarene.)

Hanne Skou og John Nelson har følgende bemærkninger: De mener ikke, at der i VVM-redegørelsen optræder et sagligt argument for at placere vindmøller i Aarhus bugten. De bemærker, at hvis man godtager VVM-redegørelsens argument for den ønskede placering om at projektet udspringer af en kreds af østjyske interessenter, og at det derfor ikke kan placeres andre steder, så accepterer man en nedprioritering af naturen.

De henviser til, at Naturstyrelsen har gjort indsigelse mod projektet, da det optræder løsrevet fra en samlet planlægning af kystnære havvindmøller. De henviser ligeledes til, at Aarhus Kommune har gjort indsigelse i forhold de mulige visuelle påvirkninger samt at Samsø Kommune har foreslået en alternativ placering.

Hanne Skou og John Nelson bemærker, at Mejlflak projektet ikke lever op til de retningslinjer, der er opstillet i screeningsrapporten for kystnære havmøller i Danmark. De bemærker ligeledes, at man i VVM-redegørelsen overser det unikke ved det fredede område ved Nordby Bakker. De hæfter sig

ved, at placering tager udgangspunkt i, hvor det er billigst og teknisk nemmest at bygge møller, og at man derfor ikke tager nødvendige hensyn til omgivelserne.

De bemærker endvidere, at man ikke forholder sig til alternative placeringer, og de mener, at de analyser, der er foretaget vedrørende bundforhold, er overfladiske eller slet ikke foretaget. Det betyder, at økonomi er det eneste parameter for den valgte placering.

I forhold til den visuelle påvirkning, bemærker Hanne Skou og John Nelson, at vindmøllerne vil have væsentlig indflydelse på oplevelsen af landskabet ved Nordby Bakke og Tunø. De bemærker ligeledes, at der er stor forskel på, om man opstiller møller på 100, 150 eller 200 meter, og at man savner en klar stillingtagen i VVM-redegørelsen til indvirkninger af de varierende møllestørrelser.

Hanne Skou og John Nelson bemærker endvidere, at man i VVM-redegørelsen ikke forholder sig til støj i rekreative omgivelser, og at det forekommer absurd, at forholde sig til indendørs støj i et sparsomt bebygget område. De bemærker ligeledes, at en afklaring af støjforhold ved havmølleparker først vil finde sted, når der er gjort flere konkrete erfaringer med sådanne anlæg, og at det ikke er hensigtsmæssigt at indhente disse i særlig bevaringsværdige naturområder. Lyspåvirkning vil, bemærker de, ødelægge muligheden for at opleve en stjernehimmel.

De udtrykker bekymring for, at Mejlflak projektet vil danne præcedens for fremtidige kystnære havmølleparker. Dette bygger de på, at lovgivningen på nuværende tidspunkt er sparsom, og de frygter derfor, at en godkendelse af Mejlflak projektet vil føre til yderligere opførelse af vindmøller i særlige bevaringsværdige naturområder. Det vil, ifølge Hanne Skou og John Nelson samtidig betyde, at man tilsidesætter bestræbelser på at beskytte de danske kystområder.

Hanne Skou og John Nelson mener derfor, at HÅB bør afsøge alternative placeringer, og at alle relevante hensyn skal afbalanceres.

I et supplerende høringssvar, bemærker Hanne Skou og John Nelson, at der i sagsbehandlingen af projektet er sket en række fejl. I behandlingen af forundersøgelsestilladelsen blev berørte sommerhusejere ikke partshørt i henhold til forvaltningslovens § 19. Da det ikke er sket, kan forundersøgelsestilladelsen kun ses som en nødvendig tilladelse til at foretage undersøgelse på statens ejendom.

Med henvisning til lov om fremme af vedvarende energi, bemærker Hanne Skou og John Nelson, at oplysningskravet ikke opfyldt, da der ikke er undersøgt alternative placeringsmuligheder. Energistyrelsen skal selv indhente oplysningerne, hvis kravet ikke er opfyldt, og Hanne Skou og John Nelson påpeger, at disse oplysninger fremgår af rapporten om udpegning af områder til kystnære havmøller.

De bemærker endvidere, at forvaltningen har pligt til at inddrage muligheden for at opnå de fastsatte mål for vedvarende energi ved etablering af andre vedvarende energikilder. I henhold til § 3 stk. 3, og bilag. 2, i VVM bekendtgørelsen, skal VVM-redegørelsen indeholde en oversigt over alternativer, og Hanne Skou og John Nelson bemærker, at HÅBs VVM-rapport ikke opfylder dette krav, hvorfor det pligtsmæssige skøn ikke kan foretages.

Hanne Skou og John Nelson bemærker, at lov om fremme vedvarende energis formål netop er at fremme vedvarende energi og ikke at støtte lokalt erhvervsliv. De bemærker endvidere, at der både er økonomiske og miljømæssige hensyn, der skal afvejes i et skøn, og at det i henhold til VE § 26 er

forkert, når VVM-redegørelsen konkluderer, at støjgrænser ikke er brudt og dermed ikke et problem.

De påpeger ligeledes, at et skøn skal foretages efter samme praksis, der er anlagt ved tilsvarende projekter, og at hvis der gives en tilladelse til Mejlflak projektet vil det følgelig betyde, at der skabes en praksis for at skønne på samme måde i tilsvarende projekter.

Hanne Skou og John Nelson bemærker således, at officialmaksimen ikke synes opfyldt. I henhold til screeningen af mulige placering for kystnære havmøller mener de, at de retningslinjer, der er opstillet i screeningsrapporten, bør gælde for Mejlflakprojektet, selvom denne placering ikke er medtaget. En tilladelse til projektet vil stride imod den almindelige forvaltningsret.

De bemærker, at VVM-redegørelsen ikke lever op til kravet i § 3, stk. 2, da eksempelvis betydningen af støjpåvirkninger afvises. Der er ligeledes forskel på visualiseringen i VVM-redegørelsen og Energistyrelsens rapport, og Hanne Skou og John Nelson bemærker, at HÅB nedtoner de visuelle effekter.

VVM-redegørelsen nedtoner ligeledes det særlige ved Nordby Bakkers samspil mellem et fredet område og et uberørt hav. Hanne Skou og John Nelson bemærker også, lypåvirkningen i VVM-redegørelsen nedtones, hvilket også er tilfældet for forskellen i visuelle effekter afhængigt af mønstre.

I en oversigt opsummerer Hanne Skou og John Nelson de juridiske aspekter i projektet og hvorfor projektet på baggrund heraf bør afvises. De bemærker, at Samsø Kommune er modstandere af projektet, og at projektet derfor ikke bør opføres (rettelse til det første høringsvar indsendt 14. oktober 2012). De konkluderer således, at en evt. tilladelse ikke vil være juridisk legitim, og at de i henhold til lov miljøvurdering har en formodning om, at projektet formelt burde have været inddraget i screeningen.

Anne Friis Nielsen og Niels Kjær Nielsen

Anne Friis Nielsen og Niels Kjær Nielsen bemærker, at den foreslåede vindmøllepark er fejlplaceret, da Havmølleudvalget mener, at fjorde, vige øhave og sunde bør friholdes for vindmølleparker. Mejlflak projektet overholder heller ikke havmølleudvalgets retningslinjer om, at vindmøller skal placeres minimum 4 km fra fredede områder. Mejl Flak bør, ifølge Anne Friis og Niels Kjær, helt friholdes for industrimølleprojekter.

Dagmar Pedersen

Se Birgit Juhl.

Peder Pedersen (Har fremsendt et høringsvar samt en senere henvendelse fremsendt efter høringsperiodens udløb.)

Peder Pedersen bemærker, at Mejlflak projektet ikke er funderet i de fysiske og humane forhold på denne placering. Han påpeger, at projektet ikke definerer de rammer, som projektet skal realiseres i, men at rammerne derimod defineres ud fra de påvirkninger projektet giver.

Han bemærker endvidere, at VVM-redegørelsen ikke belyser de realistiske påvirkninger projektet vil medføre. Konklusionerne i redegørelsen er ligeledes mangelfulde, da de bygger på tilpassede er-

faringer. Peder Pedersen bemærker, at der ikke er noget alternativ til 0-alternativet. Han henviser til VVM-rapportens argument om, at 85 % af den danske befolkning er positivt stemt overfor vedvarende energi, og han bemærker, at dette ikke ukritisk kan tages til indtægt for projektet.

I forhold til støj, bemærker Peder Pedersen, at VVM-redegørelsen udelukkende forsøger, at sandsynliggøre overholdelsen af støjkrav fra vindmøllebekendtgørelsen. Ifølge Peder Pedersen er det problematisk at anvende disse støjkrav, da vinden på Mejl Flak vil være 10- 11 m/s, når den på land er 8 m/s. Der er derfor stor risiko for, at støjintensiteten vil blive større end antaget.

Peder Pedersen bemærker, at en lang række aspekter mht. driftsfasen ikke er medtaget i VVM-redegørelsen. Det drejer sig bl.a. om, at der i realiteten er tale om forsøgsmøller, påvirkninger på miljøet efter havari og en dominoeffekt, hvor en vindmølle er årsag til havari af en eller flere vindmøller og konsekvenser ved overisning.

Slutteligt er lokaliteten dårlig, når det kommer til søsikkerhed, da alle vindmøller kan påsejles af skibe på samme størrelse som dem, der anløber Aarhus Havn. Peder Pedersen bygger sit hørings-svar på tidligere erfaringer som nabo til 3 vindmøller, hvor støjgener var et stort problem. Han vedhæfter et bilag med tekniske data og referencer.

I en senere henvendelse pr. mail bemærker Peder Pedersen, at han ved gennemgang af VVM-redegørelsen ikke kan finde omtale af den beskyttede fuglekoloni for tejst på Tunøs nordvestlige kystlinje. Han oplyser, at tejst fuglekolonien er dannet omkring og i klinterne direkte ud mod Århus Bugt og strækker sig over den nordlige kystlinje af Tunø startende helt ude ved Tunøs nordvestlige hjørne og et stykke langs kysten mod øst herfra. Peder Pedersen bemærker, at fuglekolonien kommer til at danne direkte front mod hele Mejl Flak havvindmølleparken og endvidere således at afstanden fra fuglekolonien til havvindmøllerne bliver den mindst mulige. Han anfører, at al færdsel langs denne kyststrækning ikke er tilladt i en periode omkring artens yngletid.

Ingolf Petersen

Ingolf Petersen har følgende bemærkninger: Han mener, at en placering af tyve 200 m høje møller ved Nordsamsø vil formindske landskabet, og han påpeger, at det vil være ødelæggende for turismen på Samsø. Han henviser til, at forsvaret ikke fik lov til at placere en radarmast i området, og håber, at Energistyrelsen vil vise samme hensyn.

Kurt Nørgaard Petersen

Kurt Nørgaard Petersen har følgende bemærkninger: Han anser Århus bugten for at være et indre farvand, hvor placeringen af et vindmølleprojekt vil være generende for mennesker, trafik fugleliv og rekreative områder. Han opfordrer til, at havvindmøller placeres i store åbne farvande, hvor evt. støjgener, visuelle ødelæggelser, forstyrrelser af nattehimlen m.v. kan undgås.

Desuden anser Kurt Nørgaard Petersen vindmøllerne for at være industrielle anlæg, og han spørger til, hvorfor de ikke kan placeres i sammenhæng med andre industrielle anlæg i Århus bugten. Han mener, at en sådan placering kunne være tæt på Århus havn, hvor de vil indgå i det naturlige miljø. Han mener, at dette måske også vil være hensigtsmæssigt ud fra logistiske, visuelle, økonomiske hensyn m.v..

Kirsten Elmose Porsager (Har fremsendt 3 enslydende svar fra 2 forskellige adresser.)
Se Anna Birkefeldt.

Kaare Elmose Porsager
Se Anna Birkefeldt.

Erik Poulsen

Erik Poulsen har følgende bemærkninger: Han henviser til citater på side 159, 154, 62 og 62 vedr. ederfugle, og Erik Poulsen bemærker, at der ikke er data, der direkte belyser ederfuglenes træk igennem projektområdet, flytninger mellem forskellige lavvandede rasteområder i og nær projektområdet samt lokale trækbevægelser, og han mener derfor, at der bør foretages en mere omfattende undersøgelse af disse forhold.

I henvisning til citat side 154 ang. vandfugle, bemærker Erik Poulsen, at vindmøllerne vil komme til at ligge direkte på træktruten mellem områderne, og at det vil medføre en ændring, der vil betyde en ikke uvæsentlig forlængelse af flyveafstande for fuglene. Erik Poulsen bemærker, at den forlængede afstand indflydelse på ederfugle bør undersøges nærmere, og før en sådan undersøgelse foreligger, vil det være uforsvarligt at opføre vindmøller på Mejl Flak. Da ederfuglen er og har været i kraftig tilbagegang, kan nye negative påvirkning skade bestanden yderligere. Han henviser til citater på side 154, 155 og 156.

Mht. citat på side 163 vedr. vandfugle, herunder havdykænders mulighed for at raste og fouragere, bemærker Erik Poulsen, at dette kun er relevant, hvis området har en vis værdi som fødesøgningsområde. I VVM-redegørelsen fremlægges undersøgelser af antallet af ederfugle ved Tunø Knob vindmøllerne, og Erik Poulsen bemærker, at der skal tages forbehold for disse undersøgelser, samt at Tunø Knob vindmøllerne beslaglægger et mindre areal end Mejl Flak og ikke i samme grad påvirker træktruter.

Erik Poulsen bemærker ligeledes, at en række fugle, især vandfugle og rovfugle, kan blive påvirket af opsætning af møller på Mejl Flak, da de hhv. foretrækker at flyve over vand og over land. Det kan ifølge Erik Poulsen derfor ikke udelukkes, at Mejlflakprojektet vil ændre på træktruterne.

Med henvisning til citat side 156 vedr. sammenligning mellem Mejl Flak og Horns Rev, bemærker Erik Poulsen, at Mejl Flak er placeret i et område, der har større fourageringsværdi end Horns Rev. På side 157 i VVM-redegørelsen vurderes det, at Mejlflak projektet kun har ubetydelig virkning på trækkende fugle, hvilket begrundes med undersøgelse foretaget ved radarstudier ved Nysted. Erik Poulsen bemærker hertil, at denne vurdering ikke er i overensstemmelse med undersøgelserne ved Nysted.

På side 161 i VVM-redegørelsen konkluderes det, at Mejlflak havmøllepark på mellemlangt sigt vil kunne medføre indirekte tab af raste- og fourageringshabitat for sortand, ederfugl og fløjlsand, men at det berørte areal vurderes at være lille i forhold til den samlede mængde egnede fourageringshabitat i området. Til det bemærker Erik Poulsen, at det er et uholdbart argument, da en yderligere reduktion, kan stresse eksempelvis ederfugle og betyde en yderligere reduktion i bestanden.

Erik Poulsen bemærker i henvisning til citat side 163 vedr. den kumulative effekt på lokale trækbevægelser, at der er en lang række usikkerhedsparametre, som gør, at det ikke forsvarligt at kalde den kumulative effekt lille eller ubetydelig.

På side 195 i VVM-redegørelsen nævnes det, at den eksisterende viden om fugle er mangelfuld, og at der for fældende fugle kun foreligger data fra et år mod normalt fire, og Erik Poulsen bemærker, at der derfor bør indsamles mere viden, og at ikke repræsentative data ikke bør indgå i det samlede beslutningsgrundlag.

Det gælder også datagrundlaget for trækkende fugle i området, og Erik Poulsen fremviser et billede fra DMIs vejrradar, hvor man kan se ekkoer fra trækkende fugle. Erik Poulsen bemærker, at det er af stor betydning at undersøge fuglenes trækhøjder i forbindelse med vurderingen af 200 m høje anlæg.

I forhold til hyppigheden af kollisioner baseres VVM-redegørelsens konklusion på observationer af mindre møller, og Erik Poulsen bemærker, at der foreligger observationer fra større anlæg bl.a. fra en 300 m høj Tv-mast i Wisconsin, og han mener, at der bør foretages flere undersøgelser ved store havvindmøller for at belyse kollisionsrisikoen.

På side 158 nævnes resultater fra en forskningsplatform i Tyske Bugt, og på baggrund heraf foreslås det, at vindmøllerne stoppes på nætter, hvor kombination af store fugletræk og kritiske vejrforhold forventes at indtræffe. Til det bemærker Erik Poulsen, at forskningsplatformen består af en fastforankret platform og et højt tårn og har ingen bevægelige dele, og der kan derfor ikke konkluderes ud fra forskningsplatformens resultater.

Erik Poulsen bemærker, at 17 % af rastende ederfugle i Danmark opholder sig i og omkring Århus Bugt, og at bestanden er gået tilbage. Yderligere reduktion i fourageringsområder vil stresser arten endnu mere. Til konklusionen på side 196, bemærker Erik Poulsen, at denne er faglig uforvarselig, da den manglende viden ikke er uden for betydning.

Med henvisning til citat side 164, bemærker Erik Poulsen, at de danske myndigheder har pligt til at undgå forringelser af EF-fuglebeskyttelsesområder, og at der ikke må åbnes mulighed for byggeri, anlæg eller aktiviteter i eller udenfor internationale naturbeskyttelsesområder. Erik Poulsen bemærker endvidere, at VVM-redegørelsen ikke sandsynliggør, at den foreslåede placering ikke skader de arter, EF-beskyttelsesområderne F30, F31 og F36 er udpeget for. Han henviser endvidere til Energi-styrelsen screening; Kystnære Havmøller i Danmark. Screening af havmølleplaceringer indenfor 20 km fra kysten fra juni 2012, og bemærker, at retningslinjer vedr. fugle i denne rapport og så bør gælde Mejl Flak.

Erik Poulsen bemærker til slut, at VVM-redegørelsens konklusion vedr. vindmøllernes indvirkning på fugle ikke hænger sammen med de anførte data og litterære studier. Han bemærker endvidere, at hvis det fastholdes at opføre vindmøller på Mejl Flak, så skal der, som Naturstyrelsen i brev af 8.3.2011 har anbefalet, foretages specifikke fugleundersøgelser på Mejl Flak og i projektområdet, som kan dokumentere og belyse lokalitetens betydning for fugle samt at der gennemføres undersøgelser af projektets mulige påvirkninger for fugletrækket.

Michael Ring

Se Anna Birkefeldt.

Annie Vester-Petersen og Jens Rosenberg

Annie Vester-Petersen og Jens Rosenberg bemærker, at området ved Nordsamsø er sårbart og påvirkeligt, og at udsigten fra området vil blive forstyrret ved placering af en vindmøllepark tæt på

kysten. De bemærker, at placeringen ikke er i overensstemmelse med screeningrapporten for havvindmøller, og at man ikke erfarer med lavfrekvent støj fra 200 m høje havvindmøller. De bemærker, at lavfrekvent støj måles indendørs, hvilket de finder irrelevant, da der er meget få huse i området.

De bemærker endvidere, at HÅB udelukker en alternativ placering, og de finder, at hvis der gives tilladelse til projekt, vil den demokratiske proces være sat ude af spil.

Per Rungholm (Har fremsendt hørings svar både som mail og brev. Læserbrev er vedhæftet.)

Per Rungholm bemærker, at andre positioner for vindmølleparker er blevet droppet bl.a. pga. for høje etableringsomkostninger. Det, mener Per Rungholm også, er tilfældet med dette projekt, som vil skæmme udsigten i Aarhus Bugt. Han henviser til, at formanden for NRGi har udtalt sig om, at økonomien spiller den afgørende rolle i projektet og at der dermed ikke er fokus på reduktion af CO₂ eller hensyn til det åbne vand- og landskab.

Per Rungholm vedhæfter et læserbrev fra JP Århus fra d. 15. september 2012 skrevet af Henrik Sjørring Christensen, og Per Rungholm mener, at skribenten giver udtryk for samme holdning, som ham selv.

Carsten Salvig Vandkrog og Karen Vandkrog Salvig

Carsten Salvig Vandkrog og Karen Vandkrog Salvig har følgende bemærkninger: De mener, at offentlighedsfasen for projektet har været alt for kort, og at der ikke har været tilstrækkeligt med informationer til de berørte parter, herunder grundejerforeninger i området Ajstrup Strand, Norsminde og Kysing.

Endvidere bemærker de, at vindmøllerne vil være et forstyrrende element i landskabet. Det gælder både nat og dag, og man risikerer at ødelægge kystlandskabet omkring Aarhus Bugt. Carsten Salvig Vandkrog og Karen Vandkrog Salvig henviser til Samsø Kommune, der har gjort indsigelse mod projektet, og til en rapport udarbejdet af et uvildigt konsulentfirma, der fraråder at lægge store kystnære vindmølleparker i fjorde, bugte og vige.

De mener ikke, at bæredygtige løsninger skal overtrumfe og forstyrre unikke landskaber, og de opfordrer til at tekniske anlæg placeres der, hvor områder i forvejen er blevet ødelagt og forstyrret. Før en tilladelse kan gives, mener Carsten Salvig Vandkrog og Karen Vandkrog Salvig, at man skal undersøge og afprøve alle andre veje og muligheder.

Karsten Gorm Sattrup

Karsten Gorm Sattrup bemærker, at visualiseringsrapporten ikke er et retvisende billede af vindmøllernes påvirkning omkring Aarhus Bugt. Der mangler visualiseringer for en række steder i mellemzone herunder udsigten fra Lillenor, Malling Bjergvej og Strandvejen i Aarhus, som alle er steder med udsigt over bugten. Karsten Gorm Sattrup vedlagde tre billeder til sit hørings svar.

Visualiseringsrapporten side 13 viser et billede fra Ajstrup af vindmøllerne ved Tunø Knob, og Karsten Gorm Sattrup benytter sit billedmateriale til at vise, at disse vindmøller er mere synlige end, hvad der påstås i visualiseringsrapporten. Der anføres ligeledes på side 13, at sigtbarheden gør, at vindmøllerne kun relativt få dage vil være synlige, men Karsten Gorm Sattrup bemærker, at det ikke er hans erfaring.

Han bemærker, at det er en væsentlig mangel, at man ikke har lavet visualisering fra andet end første række. Han undrer sig også over, at vindmøllerne er markant større end de vindmøller, der skal placeres ved Anholt. Karsten Gorm Sattrup bemærker, at placering er velvalgt, hvis man forsøger at genere så mange mennesker som muligt.

Karsten Gorm Sattrup bemærker endvidere, at der ikke er sammenhæng mellem formand for HÅB, Søren Egge Rasmussens udtalelser og de mangler, der er beskrevet i afsnit 10 af VVM-redegørelsen, og derfor er der ikke noget projekt at tage stilling til, før disse forhold er undersøgt.

Karsten Gorm Sattrup har også bemærkninger til en brochure ”Invester i Fremtiden” udarbejdet af HÅB. Han mener, at det af brochuren fremgår, at projektet er ufærdigt og at oplysninger om økonomi og bæredygtighed er usande. Karsten Gorm Sattrup konkluderer, at der er en stor risiko forbundet med investering i vindmøllelavet, og at salgsprospektet ikke har været igennem en grundig proces. Slutteligt finder han det underligt, at der ikke er rettet henvendelse til grundejerforeninger.

Christian Schmidt-Møller

Christian Schmidt-Møller bemærker, at han er for vindmøller i Århus Bugt, men at det foreslåede projekt vil komme til at fylde for meget. Han opfordrer til, at man vælger enten den sydlige eller nordlige gruppe af møller.

Kaja Schultz og Carl Harding Sørensen

Kaja Schultz og Carl Harding Sørensen har indsendt enslydende høringssvar. De har endvidere sendt bemærkninger til Klima-, Energi- og Bygningsministeren. De bemærker, at det er absurd, at man vælger at placere vindmøller til vands og spørger til, om det virkelig kan passe at det i praksis bliver initiativtagerne, der skal fælde dom over deres eget projekt. De opfordrer til, at man arbejder for vindenergi, men at man finder de rigtige steder, så befolkningen ikke skræmmes væk.

Kaja Schultz og Carl Harding Sørensen henviser til processen omkring opførelsen af Bruuns Galleri i Århus, og at det her viste sig, at visualiseringerne var forkerte, men at det først blev opdaget, da man have opført højhuset. De mener, at visualiseringerne i forbindelse med Mejlflakprojektet er ligeså fejlagtige, og de bemærker, at visualiseringerne er totalt ubrugelige.

De spørger til, hvordan det er kommet så vidt og bemærker endvidere, at vindmøllerne vil ligge fuldt eksponerede, og at møllerne desuden vil ødelægge oplevelsen af nattemørket, og at de muligvis også vil udsende lavfrekvent støj.

Kaja Schultz og Carl Harding Sørensen henviser til enkelte medlemmer af Danmarks Naturfredningsforenings positive holdning til projektet, og spørger til, hvad deres motiv er og hvordan man kan være medlem af en naturfredningsforening og samtidigt arbejde for at den største menneskeskabte naturødelæggelse i Østjylland nogensinde? De bemærker endvidere, at det ikke nytter noget at ville frelse og frede naturen ved at ødelægge den.

De henviser ligeledes til et citat af Chief Seattle vedr. mennesker og naturen, og opfordrer til at ”vildfarne” naturfredningsfolk og alle andre, herunder beslutningstagerne, lægger sig dette citat på sinde. Kaja Schultz og Carl Harding Sørensen bemærker, at løsningen på Danmarks energiforsyning er, at vi både skal have vindmøller og uforstyrret natur, hvorfor det giver mening at placere landmøller tæt på jernbaner og lign. og havmøller på havet. Mejlflakprojektet er, ifølge Kaja Schultz og

Carl Harding Sørensen, et udtryk for en juridisk absurditet, hvis det gennemføres, da det i så fald vil udøve vandalisme foretaget ud fra økonomiske hensyn.

Kaja Schultz og Carl Harding Sørensen spørger til om vindmøllerparkens investorer mon ikke har økonomiske hensyn at pleje og om den grundejer på Nordsamsø, der af miljøhensyn får afslag på ønsket om en flagstang mon ikke får nervesammenbrud, når han fra den plet, hvor flagstangen skulle have stået, skuer ud mod gigantiske blinkende industrianlæg kun 3-4 km væk.

De spørger endvidere til, om det virkelig er sådan, at bare forbrydelsen er tilstrækkelig stor, så sættes lovene ud af kraft og om man ikke er ude i en almindelig ekspropriation, hvor almenvældets behov trumfer alt. Slutteligt spørger Kaja Schultz og Carl Harding Sørensen til, hvordan det kan være, at nogen muligvis kan slippe godt af sted med at optræde som eksproprierende myndighed i denne situation, og de bemærker, at der her er tale om en faktisk ekspropriation af befolkningens naturværdier og livskvalitet.

Susanne Stenbæksgaard

Se Karin Cardel.

Inger Birkefeldt Svejstrup og Christian Bonde (Har fremsendt hørings svar samt ministerhenvendelse.)

I et brev til Miljøminister Ida Auken og Klima-, Energi- og Bygningsminister Martin Lidegaard bemærker Inger Birkefeldt Svejstrup sammen med Christian Bonde, at der vil komme en lang række gener i forbindelse med opsætning af 20 200 meter store vindmøller i området. Møllerne vil kunne ses i 40 km afstand, og de vil blinke konstant. Derudover kan der forekomme lavfrekvent støj, og Inger Birkefeldt Svejstrup og Christian Bonde bemærker endvidere, at der er stor uenighed om denne form for støj, og hun henviser til en canadisk undersøgelse.

De påpeger, at det er kommet dem for øre, at to af forsynings selskaberne, der er med i Mejlflak projektet er på ud af projektet, da projektet ikke holder. De spørger om det vil sige, at projektet bliver stoppet eller om HAAB vil arbejde videre med projektet eller om de kan begynde at håbe på, at politikerne begynder at lytte til de mange indsigelser og tage hensyn til nye rapporter og henstillinger som nævnt i Cowi rapporten om følsomt hav.

Inger Birkefeldt Svejstrup og Christian Bonde undrer sig over, at HAAB kan gå ind og påvirke embedsmænd og byrådet i Aarhus kommune, og de henviser til, at denne mulighed har man ikke som privatperson, og de spørger, om det er rimeligt at HAAB har adgang til politikerne, og vi menige mennesker kan stå magtesløse og ikke bliver hørt.

De henviser til en artikel skrevet af professor Peter Pagh, hvor det konkluderes, at de fleste sagsbehandlere ikke er vidende om, at planloven har forrang over vindmølle cirkulæret. De spørger til hvad kan man gøre, når der planlægges en vindmølle park tæt på fredede områder ved Djursland, Samsø og Tunø i strid med lovgivningen?

Inger Birkefeldt Svejstrup og Christian Bonde bemærker, at vindmølle projektet på Mejl Flak vil medføre en lang række gener for folk, der opholder sig i og omkring bugten. De henviser til to høringsmøder afholdt af HAAB, men efterlyser en bedre information til de berørte borgere. Inger Birkefeldt Svejstrup og Christian Bonde nævner også erfaringer fra Holland, hvor man i provinsen

Noord-Holland har stoppet 19 planlagte vindmølleprojekter, fordi de høje møller vil skæmme det flade landskab.

De mener ikke, at de politikere, der skal tage beslutningen, får den rigtige rådgivning, og de bemærker, at projektet udelukkende går ud på at få økonomisk profit, og at det ikke tager hensyn til mennesker eller natur. De henviser desuden til, at man ikke kender til udviklingen, og at der i fremtiden med stor sandsynlighed vil komme produkter, hvor vindmøller kun vil være en sekundær energikilde til samfundet.

Inger Birkefeldt Svejstrup og Christian Bonde spørger til slut til, hvor al fornuft er henne, hvis vi plastrer uspoleret natur med skov, strand og et uspoleret øhav til med vindmøller med konstant støj.

Inger Birkefeldt Svejstrup har også indsendt et høringssvar, som er enslydende med Anna Birkefeldts høringssvar. Se Anna Birkefeldt for gennemgang af det høringssvar.

Kaare Sølvsten

Kaare Sølvsten bemærker, at så store vindmøller, som foreslået opstillet i Århus Bugt, bør placeres i det åbne havareal og ikke i kystnære arealer. Den valgte placering vil blive skæmmende fra land, og man har ikke taget tilstrækkelig hensyn til naturen, og de mennesker, der benytter sig af kyststrækningen syd for Århus.

Carl Harding Sørensen (høringssvar er også sendt til Klima-, Energi- og Bygningsministeren.)

Se Kaja Schultz.

Jytte og Ejler Bülow Sørensen (Har fremsendt høringssvar samt ministerhenvendelse.)

Jytte og Ejler Bülow Sørensen bemærker, at en vindmøllepark på Mejl Flak vil være uheldig, og den vil medføre rigtig mange gener, bl.a. i form af lavfrekvent støj og visuelle gener. Den valgte placering vil ligeledes ødelægge naturen omkring Aarhus Bugt, og Jytte og Ejler Bülow Sørensen henviser til de af staten otte udpegede områder, der er egnede til opstilling af kystnære vindmøller. Mejl Flak er ikke et af disse områder, hvorfor Jytte og Ejler Bülow Sørensen ikke mener, at Mejl Flak er egnet som vindmølleområde. Mejlflakprojektet skal leve op til de nye regler og ikke luses igennem til skade for naturen.

Høringssvaret er ligeledes sendt til Klima-, Energi- og Bygningsminister, Martin Lidegaard.

Annette Birkefeldt Tillegreen

Se Anna Birkefeldt.

Jørn Tillegreen

Jørn Tillegreen opfordrer til, at det foreslåede projekt opstilles langt fra kysten, så de hverken kan ses eller høres.

Connie og Jes Waldstrøm

Connie og Jes Waldstrøm bemærker, at møller i den størrelse, det er foreslået vil skæmme området, og de henviser til et møde på Flincs Hotel på Samsø d. 22. august 2012, hvor det fremgik, at Samsø Kommune ikke direkte vil få noget afkast af et evt. overskud.

De spørger til, hvorfor man ikke inddrager samsinger, der har foreslået at lade vindmøllerne indgå i Paludan Flak, i arbejdet med vindmølleparken. De mener, at alt, der har med vedvarende energi at

gøre, bør være et statsligt anliggende, således at der kan laves en grundig analyse af, hvor vindmøller generer mindst og bliver udnyttet bedst.

Ole Ørnstrand

Ole Ørnstrand har følgende bemærkninger: Han henviser til, at den valgte placering ikke lever op til Energistyrelsens egne forslag til placering af fremtidige kystnære havvindmølleparker. Heri påpeges det, at fjorde og lukkede farvande udelukkes. Ole Ørnstrand bemærker, at Aarhus Bugt netop er et lukket farvand, og at det fremgår af VVM-redegørelsen, at den foreslåede placering vil være markant synlig overalt i bugten.

Ole Ørnstrand bemærker ligeledes, at der er en lang række problemer forbundet med at placere vindmølleparken tæt op af et Natura 2000-område. Han påpeger, at det kan være svært at konkludere på påvirkningerne ved at sammenligne med vindmøllerne opstillet ved Tunø Knob, og Ole Ørnstrand bemærker, at vindmøllerne vil skabe en fysisk barriere såvel som at skabe natteforstyrrelser pga. lysafmærkning, samt at der er risiko for, at lavfrekvent støj vil forplante sig til Helgenæs og det nordlige Samsø.

Til visualiseringsrapporten bemærker Ole Ørnstrand, at der ikke er udarbejdet visualiseringer fra områderne i Naturpark Mols og Helgenæs. Han bemærker ligeledes, at den visuelle effekt er forsøgt sløret med henvisning til ofte forekommende dis, men Ole Ørnstrand mener ikke, at dette er i overens med virkeligheden, hvor han dagligt har udsigt til møllerne på Tunø Knob fra Helgenæs. En opstilling af en vindmøllepark på Mejl Flak vil derfor betyde en rodet opstilling, og Ole Ørnstrand opfordrer til, at der ikke gives tilladelse til projektet.

Inge Aarslev

Inge Aarslev bemærker, at vindmølleanlæg, der etableres i Danmark, skal være rentable, og at de samtidige skal opstilles på steder, så hensynet til naturen tilgodeses. Dette er ikke tilfældet, hvis der gives tilladelse til Mejlflakprojektet, og Inge Aarslev opfordrer til, at man finder andre placeringer.